

Èda Şaaju Ipilẹşẹ Genesisi

Cecil N. Wright

Ifaara

Bawo ni ohun gbogbo bẹrẹ? Nibo ni ohun gbogbo ti wa? Bawo ni a şe şe alaye awon irawo ti o wa ni awon aimoye awon odun ti ina? Nigbawo ni a şeda Orun, Apaadi, Awon igun ati Awon emi esu? Şe won da won şaaju iseda Jenesisi?

A bẹrẹ lati rii pe orisun ohun gbogbo je orisun ti o ga julọ ti o je agbara ti o ga julọ, ogbon ati orisun ti o ni ihuwasi pelu awon ilana ise.

O soro fun okan wa to lopin lati loye erongba ti ko si ibere ko si opin, Ayeraye. Sugbon OLORUN wa nibi gbogbo; eyini ni O ti wa nigbagbogbo, o wa ni bayi ati nigbagbogbo yoo je. Itan fihan pe gbogbo awon olaju ti sin diẹ ninu iru eda ti o ga julọ ti won si gbogbo ninu igbesi aye ti o koja igbesi aye ti aye. Solomoni so pe Olurun fi ife okan yi sinu enyan. "O si ti fi ayeraye si okan-aya awon enyan pelu; sibẹ won ko le loye ohun ti Olurun ti se lati ibere de opin." (Oniwaisu 3:11-12)

Ori 1

Orun at orun apadi

Nje Orun ti şeda tabi o ti wa nigbagbogbo bi?

Orun orun ni ibugbe Olorun. Niwon igba ti Olurun wa ni ibi gbogbo, ti o wa nigbagbogbo, ati pe niwon igba ti Orun je ibugbe Re, lehinna Orun gbodo ti wa nigbagbogbo. Eyi ni orun nibiti awon olododo yoo gbe lailai. Amọ awon angelu wa nibẹ nigba ti "Olurun da orun ati ile aye" gegẹ bi ibere ti Olurun bere lowo Jobu se fi han. "Nibo ni o wa nigba ti mo fi ipile aye so? ... Okuta igun ile, nigba ti irawo owuro n korin papo, ti gbogbo awon angeli si n ho?" (Jobu 38:4-7)

Oruwode: Nitari naa, awon irawo owuro ati awon angelu wa nibi iseda. Ko da won loju nigba ti Olurun da won.

Orun bi ibugbe Olorun ko gbodo dapọ mo awon:

- Orun eriali ti n toka si awon orun oju aye, bi "awon eiyẹ orun" tabi "awosanma orun." (Matiu 6:26; 8:20; Ise 10:12; 11:6; Jakubu 5:18)
- Awon orun ti o wa ni egbe, agbegbe ti "oorun," "osupa," ati "irawo." (Jenesisi 1:14-16; Saamu 8:3-4; Matiu 24:29,35; Maaku 13:15,31; Heberu 11:12; Isipaya 6:14; 20:11)

Orun apaadi nko, nje o ti wa nigbagbogbo tabi a ti sẹda re?

Pèlú ìṣẹ́dà ọ̀run ti àwọn ẹ̀dà ẹ̀mí olódodo, àwọn àngẹ̀lì, kò sí ìdí fún ọ̀run àpáàdì títí Sátánì, àti àwọn àngẹ̀lì rẹ̀ yóò sọ̀tẹ̀. “Nitori bi Ọ̀lọ̀run ko ba da awon angeli si nigba ti won deṣe, ṣugbọn ti o so won sinu ọ̀run apaadi, o si fi won sinu ẹ̀wọn òkunkun biribiri lati toju titi di idajo.” (2 Pétérù 2: 4-5)

Ọ̀rọ̀wòye: Wón tùmò ọ̀rò náà “Ọ̀run àpáàdì” láti inú ọ̀rò Gírííkì náà Tartaroósas àti tartaroo tí Strong’s Concordance fi tùmò rẹ̀ sí “ògbun àìníṣàlẹ̀ Hédîsì; láti fi sẹ̀wọn nínú oró ayérayé.” Nítorí náà, ó dà bí ẹ̀ni pé a rán àwọn àngẹ̀lì ọ̀lòtẹ̀ sí ẹ̀gbẹ̀ Tatarus ti Hédîsì, ibùgbé fún igbà díẹ̀ títí tí a ó fi rán wọn lọ sí idálóró àìnípẹ̀kun, Apaadi.

“Àwọn àngẹ̀lì tí kò dúró sí ipò ọ̀lá àṣe tiwọn fúnra wọn, ṣugbọn tí wọn fi ibùjókòò wọn tí ó yẹ sílẹ̀, ó ti pa wọn mọ̀ nínú àwọn ẹ̀wọn àìnípẹ̀kun lábẹ̀ òkunkun biribiri títí di idájọ̀ ọ̀jọ̀ nílá náà.” (Juda 6)

Ọ̀rọ̀wòye: Nigbakugba ti ọ̀run apaadi ba sẹda, a ti fi idi rẹ̀ mulẹ̀ ati ti a fi pamọ̀ fun awon ọ̀lòtẹ̀ ati awon eniyan buburu ni iku keji won. Diẹ ninu awon apejuwe miiran ni:

1. “Iléru iná, níbi tí ẹ̀kún àti ìpayínkeke yóò gbé wà.” (Mátíù 13:42)
2. "ina ayeraye ti a pese sile fun Bilisi ati awon angeli re." (Mátíù 25:41)
3. “Ègbé,” (iparun) kì í ṣe ti àwọn aláìṣòdodo. (Fílípì 3:19) .
4. “Ìparun ayérayé kúrò níwájú Olúwa àti kúrò lódò ògo agbára rẹ̀.” (2 Tẹ̀salóníkà 1:9)
5. "iku keji." (Ìfihàn 2:11)
6. “Sọ láàyè sínú adágún iná àti imí ọ̀jọ̀, . . . oró ní ọ̀sán àti òru títí láé àti láé láé.” (Ìfihàn 20:10)
7. “Adágún tí n fi iná àti imí ọ̀jọ̀ jọ, imí ọ̀jọ̀.” (Ìfihàn 21:8)

Abala 2

Ángẹ̀lì Jèhófà

Nígbà tí Mósè fẹ̀ mọ̀ orúkọ Ọ̀lọ̀run kí ó lè sọ̀ fún àwọn arákùnrin rẹ̀ Héberù ní Íjibítì, Ọ̀lọ̀run sọ̀ pé òun ni “EMI NI EMI NI”, ati ni kukuru nigba ti O sọ̀ nipa ara rẹ̀ bi MO WA. (Ẹ̀kísódù 3:14) Lẹ̀yìn náà, ó sọ̀ fún àwọn àgbààgbà Ísírẹ̀lì pé Jèhófà Ọ̀lọ̀run àwọn baba wọn ti fara hàn án. Ìyàtò náà ni pé Ọ̀lọ̀run sọ̀rọ̀ nípa ara rẹ̀ ní ti ara rẹ̀, ní ẹ̀ni àkókó (Èmi ni), nígbà tí Mósè yóò sọ̀rọ̀ rẹ̀ tọ̀wọ̀tọ̀wọ̀, ní ẹ̀ni kẹ̀ta (Òun [WHO] WA = Jèhófà).

Bó tilẹ̀ jẹ̀ pé ọ̀pọ̀ àngẹ̀lì Ọ̀lọ̀run ló wà, “àngẹ̀lì Jèhófà” tàbí “Ọ̀lọ̀run” dà bí pé (a) yàtò sáwọn àngẹ̀lì yòókù, àti (b) èyí tó pọ̀ jù lọ lára àkókò náà ni Ọ̀lọ̀run fúnra rẹ̀ dógba, bí ẹ̀ni pé ọ̀kan lára àwọn mẹnba Ọ̀lọ̀run fúnra rẹ̀, ó sì ṣeé ṣe kó jẹ̀ ẹ̀ni tí wọn n pè ní “àngẹ̀lì wíwàníhìn-ín rẹ̀” (ní gidì, “ti ọ̀jọ̀ rẹ̀”) nínú Aísáyà 63:9 .

“Ángẹ̀lì Jẹ̀hófà” tàbí “Ọ̀lọ̀run” nínú Májẹ̀mú Láéláé ti lẹ̀ jẹ̀ mẹǹbà Ọ̀lọ̀run tó wá di ẹ̀lẹ̀ran ara nígbà tó yá gẹ̀gẹ̀ bí Jẹ̀sù Kristi (Jòhánù 1:1-3,14).

Awon itokasi Majemu Lailai

(a) Jẹ̀nẹ̀sìsì 16:7-14 : “Ángẹ̀lì Jẹ̀hófà” fara han Hágàrì, ìránṣẹ̀bìnrin Sáràì, nígbà tó ní sá fún ọ̀gá rẹ̀, ó sì sọ fún un pé kó pa dà wá. o si pè orukọ Oluwa ti o ba a sọrọ pe, lwo li Ọ̀lọ̀run ariran.

(b) Jẹ̀nẹ̀sìsì 18:1 - 19:28: “Àwọn ọ̀kúnrin” mẹ̀ta fara hàn Ábúráhámù, ọ̀kan lára àwọn tí wọn pè ní “Jẹ̀hófà” (18:13-33; 19:27) – ọ̀kan lára Ọ̀lọ̀run; àti àwọn méjì yòókù, tí wọn ní pè ní “ángẹ̀lì” (19:1, 15), wọ Sódómù wọn sì bẹ̀ Lọ̀tì, ọ̀mọ ẹ̀gbọn Ábúráhámù wò, wọn gba òun àti ìdílẹ̀ rẹ̀ nídè kúrò nínú ìparun ilú náà.

(c) Jẹ̀nẹ̀sìsì 21:8-20 : “Ángẹ̀lì Ọ̀lọ̀run sì pe Hágàrì láti ọ̀run wá, ó sì wí fún un pé, “Kí ló ṣẹ̀lẹ̀ sí ọ, Hagari? Nítorí Ọ̀lọ̀run ti gbọ̀ ohùn ọ̀mọ̀dẹ̀kúnrin náà níbi tí ó wà. (Ẹ̀ṣẹ̀ 17-18)

(d) Jẹ̀nẹ̀sìsì 22:1-19 : “Ángẹ̀lì Olúwa sì pè é láti ọ̀run wá, ó sì wí pé, Ábúráhámù, Ábúráhámù: ó sì wí pé, Má ṣe fi ọ̀wọ̀ lé ọ̀mọ náà, . . . ko fa ọ̀mọ rẹ̀, ọ̀mọ rẹ̀ kanṣoṣo, pe ni ibukun emi o bukun fun ọ,” ati bẹ̀bẹ̀ lọ (vs.11-17).

(e) Jẹ̀nẹ̀sìsì 24:1-67: Èdè Ábúráhámù sí ìránṣẹ̀ rẹ̀ tí ó rán lọ sí ilú Náhòrì ní Mesopotámíà láti lọ gba aya fún ọ̀mọ rẹ̀ Ísáákì: “Jẹ̀hófà, Ọ̀lọ̀run ọ̀run, tí ó mú mi kúrò ní ilé baba mi, àti láti ilẹ̀ ìbí mi, tí ó sì bá mi sọrọ̀, tí ó sì búra fún mi pé, ‘Èmi yòò rán ángẹ̀lì kan ṣáájú irú-ọ̀mọ rẹ̀; fun ọ̀mọ mi lati ibe.” (v.7; cf. v.40)

Orọ̀iwòye: Òh̀kòwé (Mósè) ní lo àkàwé ọ̀rọ̀ kan tí wọn ní pè ní prolepsis, nínú èyí tí wọn ti ní sọrọ̀ nípa rẹ̀ ṣáájú àkókò rẹ̀, gẹ̀gẹ̀ bí ó ti ní sọrọ̀ nípa Nérò nígbà tó ṣì wà lòmọ̀dẹ̀, bó tilẹ̀ jẹ̀ pé kí í ṣe olú-ọ̀ba nígbà ọ̀mọ̀dẹ̀kúnrin. Lónà kan náà, Ábúráhámù nígbà yẹn tá a sọrọ̀ rẹ̀ nínú ìtàn tá a gbé yẹ̀ wò kò mọ Ọ̀lọ̀run nípa orúkọ Jẹ̀hófà, bí kò ṣe Ọ̀lọ̀run Olódùmarè (Héb. El Shaddai) (Ẹ̀kísódù 6:2-3) – bó tilẹ̀ jẹ̀ pé òh̀kòwé náà mọ ọ̀n.

(f) Gẹ̀nẹ̀sìsì 31:3-16: “OLUWA si sọ fun Jakobu pe, Pada si ilẹ awon baba rẹ, ati sọdọ awon ibatan rẹ; emi o si wà pẹlu rẹ... Angeli Ọ̀lọ̀run si wi fun mi li oju àlák Jakobu: ... dide nisisiyi, jade kuro ni ilẹ̀ yi, ki o si pada si ilẹ̀ ibi rẹ. (vs.3-13)

(g) Jẹ̀nẹ̀sìsì 48:15-16 : “Ó sì sùre fún Jósẹ̀fù, ó sì wí pé, “Ọ̀lọ̀run tí àwọn baba mi Ábúráhámù àti Ísáákì rìn níwájú, Ọ̀lọ̀run tí ó ti bọ̀ mi ní gbogbo ọ̀jọ̀ ayé mi títí di òní yìí, ángẹ̀lì tí ó rà mí padà kúrò nínú gbogbo ibi, bùkún àwọn ọ̀dọ̀kúnrin náà; kí a sì máa pe orúkọ mi lé wọn, àti orúkọ baba mi Ábúráhámù àti Ísáákì; kí ilẹ̀ sì dàgbà sí ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ènìyàn.” (vs.15-16)

Ọ̀rọ̀iwòye: Jakobu (Israẹli) bukun Josefu ọ̀mọ̀ rẹ̀ ati awọn ọ̀mọ̀-ọ̀mọ̀ rẹ̀ Efraimu ati Manasse. “Angeli” nihin ni “angeli Ọ̀lọ̀run” ni (f) loke, o si dọ̀gba pẹ̀lu Ọ̀lọ̀run tikaarẹ̀, nitori naa gẹ̀gẹ̀ bi ọ̀mọ̀ ẹ̀gbẹ̀ ti Ọ̀lọ̀run.

(h) Eksodu 3: 1-22: “Angeli Oluwa si farahàn a [Mose] ninu ọ̀wọ̀ iná lati ǎrin igbo: o si wò, si kiyesi i, igbẹ̀ na nfi iná jo, igbẹ̀ na kò si run. o si wipe, Mose, Mose, o si wipe, Emi niyi, Ọ̀lọ̀run Abrahamu, Ọ̀lọ̀run Isaaki, ati Ọ̀lọ̀run Jakobu.

Ọ̀rọ̀iwòye: “Ángẹ̀lì Jèhófà,” “Jèhófà,” àti “Ọ̀lọ̀run,” ni a dọ̀gba nínú àyọ̀kà yíí.

(i) Eksodu 13:21-22: “Oluwa si lọ̀ niwaju wọn [awọn ọ̀mọ̀ Isirẹ̀li ni irin-ajo wọn lati Egipti lọ̀ si ilẹ̀ Kenaani ni ọ̀sán, ninu ọ̀wọ̀n awọ̀sanma, lati ọ̀sọ̀nna wọn li ọ̀na, ati li oru ninu ọ̀wọ̀n iná, lati fun wọn ni imọ̀lẹ̀; ki nwọn ki o le ma rìn li ọ̀sán ati li oru: ọ̀wọ̀n awọ̀sanma li ọ̀sán, ati ọ̀wọ̀n iná ki i ọ̀waju awọn enia kuro li oru, ki nwọn ki o le lọ̀ kuro niwaju awọn enia.”

(j) Eksodu 23:20-23 : “Kiyesi i, emi [Jehofa] rán angeli kan siwaju rẹ̀, lati pa ọ̀ mọ̀ li ọ̀na, ati lati mu ọ̀ wá si ibi ti mo ti pèsè silẹ̀. Ẹ̀ sọ̀ra niwaju rẹ̀, ki ẹ̀ si feti si ohùn rẹ̀; ẹ̀ má̀se mu u binu; nitoriti kí yio dari irekoja jì nyin: nitori orukọ̀ mi mbẹ̀ lara rẹ̀. Ọ̀gbọ̀n bi iwọ̀ o ba sọ̀rọ̀, emi o si gbọ̀ ohùn rẹ̀ nitõtọ̀, emi o si gbọ̀ ohùn rẹ̀; awọn ọ̀ta rẹ̀, ati ọ̀ta si awọn ọ̀ta rẹ̀.

Ọ̀rọ̀iwòye lori Eksodu 32 -33:

Lẹ̀yin ìṣẹ̀lẹ̀ ẹ̀lẹ̀ṣẹ̀ kan ní Ọ̀kè Nílá Sínáì ní ọ̀nà tó lọ̀ sí ilẹ̀ Kénáánì (Ẹ̀kísódù 32-33), Ọ̀lọ̀run fiyà jẹ̀ àwọn ọ̀mọ̀ Ísírẹ̀lì lónà mí múnà, ó si halẹ̀ mọ̀ wọn pé òun máa pa wọn run, á si sọ̀ Mósè di orílẹ̀-èdè nílá kan dípò wọn. Mose gbadura, Ọ̀lọ̀run si gba lati jẹ̀ ki wọn wa laaye ki wọn si lọ̀ si Kenaani, o si seleri lati rán “angeli mi” siwaju wọn ki o si lé awọn olugbe ilẹ̀ na jade (Eksodu 32:34) ọ̀gbọ̀n kii ọ̀ lai kọ̀kọ̀ sọ̀ pe, “Emi ki yoo gòke lọ̀ laarin rẹ̀; nitori ọ̀lọ̀run lile ni iwọ̀, ki emi ki o má ba pa ọ̀ run li ọ̀na.” (Ẹ̀kísódù 33:3b)

"Nigbati awọn enia gbọ̀ ihin buburu wọ̀nyi [ti 33: 1-3], nwọn sọ̀fọ̀: kò si si ẹnikan ti o fi ohun oṣọ̀ wò ọ̀. OLUWA si wi fun Mose pe, Sọ̀ fun awọn ọ̀mọ̀ Israeli pe, Eniyan ọ̀lọ̀run lile li ẹnyin; Wọn sọ̀fọ̀, wọn si bó àwọn ohun ọ̀ṣọ̀ wọn sílẹ̀, wọn kò si wò wọn mọ̀, Ọ̀lọ̀run kò si “jẹ̀” wọn. Ó tún yí ara rẹ̀ padà, ó si ọ̀lẹ̀rì fún Mósè pé, “Ojú mi yòò bá ọ̀ lọ̀, èmi yòò sí fún ọ̀ ní ìsinmi.” Mose dáhùn pé, “Bí ojú rẹ̀ kò bá bá mi lọ̀, má ọ̀ gbé wa gòkè lọ̀ níhìn-ín.” Ó si bẹ̀ Ọ̀lọ̀run pé kí Ọ̀lọ̀run fi ògo rẹ̀ hàn òun gẹ̀gẹ̀ bí ìdánìlójú pé òun àti àwọn èniyàn náà ti rí ojú rere lójú Rẹ̀ àti pé wọn yòò rí ojúure òun nínú ìrìnàjò wọn. Ní ìdáhùnpadà, Ọ̀lọ̀run ní kí Mósè lọ̀ sínú pàlápálá àpáta nígbà tí ògo rẹ̀ ní kọ̀já lọ̀, kí ó sí rí ẹ̀yin rẹ̀ ọ̀gbọ̀n kí í ọ̀jú rẹ̀. (33:4-23)

Gẹ̀gẹ̀ bó ọ̀ tẹ̀ lé e, a ọ̀kíyèsì nínú iwé Diutarónómì pé lẹ̀yin tí Ísírẹ̀lì dé ní nńkan bí ogóji [40] ọ̀dún lẹ̀yin náà ní ilà oòrùn Odò Jódání, Mósè nínú ọ̀rọ̀ ìdàgbẹ̀rẹ̀ rẹ̀ kété ọ̀sájú ikú rẹ̀ àti bí Jósúa ọ̀ mú wọn lọ̀ sí ihà iwọ̀ oòrùn Jódání sínú Kénáánì, ó rọ̀yìn onírúurú ìṣẹ̀lẹ̀ àrà ọ̀tọ̀ tó wáyé lójú ọ̀nà, ní fifi bí Jèhófà ọ̀ wà pẹ̀lú wọn ní tòótọ̀ ní gbogbo ìgbà láika ọ̀nà tí wọn gbà fiyà jẹ̀ wọn

lẹyìn ìgbà tí wọn fiyà jẹ wọn. Ati ni 1: 32-33 , Mose n rohin bi o ti sọ fun wọn ni Kadeṣi-Barnea pe, "OLUWA Ọlọrun nyin, lo niwaju nyin li ọna, lati wá ibi fun nyin lati pa agọ nyin, ninu iná li oru, lati fi ọ̀nà ti ẹnyin o gbà, ati ninu awọsanma li ọsán" - eyi ti o jẹ gan-an ohun ti Ọlọrun ti ṣe ileri ṣaaju ki o to awọn Eksodu ti a ti mẹnuba iseke ti o wa loke ti eṣe. 32-33). Ẹ̀gbọ̀n àwọ̀n àgbàlagbà náà ti sọ̀tẹ̀ bẹ̀ẹ̀ ní Kadeṣi, nítòsì ààlà ilẹ̀ Kénáánì, tí Ọlọrun fi fiyà jẹ wọn nípa síso wọn wọ ilẹ̀ Kénáánì títí di ogójì ọ̀dún lẹyìn tí wọn kúrò ní Íjibítì, nígbà tí gbogbo àwọ̀n ọ̀lòtẹ̀ náà bá ti kú ní aginjù.

Orọ̀wòye ipari lori Eksodu 32-33

(k) Nígbà táwọ̀n ọ̀mọ̀ Ísírẹ̀lì dọ sí pètẹ̀lẹ̀ Móábù ní ilà oòrùn Jódání tó dojú kọ Jẹ́ríkò, “ángẹ̀lì Jèhófà” kópa nínú dídè̀nà fún Bálaámù wòlì oníwọ̀ra láti fi àwọ̀n ọ̀mọ̀ Ísírẹ̀lì bú fún Bálaákì ọ̀ba Móábù. (Númerì 22:22-38) Àti pé nínú vs.35-38 “ángẹ̀lì Jèhófà” àti “Ọlọrun” dà bíi pé wọn dọgbà.

(l) Lẹyìn tí Ísírẹ̀lì ti fidí kalẹ̀ sí Kénáánì, “ángẹ̀lì Jèhófà” fara hàn látìgbàdẹ̀gbà sí onírúúrú èyàn fún ète àkànṣe:

(a) Sí Ísírẹ̀lì ní Bókímù, láti bá wọn wí nítorí pé wọn kò lé àwọ̀n ará Kénáánì jáde gégé bí àṣẹ̀ tí wọn fi pa á láṣẹ̀ fún wọn—ó sì fi ara rẹ̀ hàn gégé bí ẹ̀ni tí ó mú wọn jáde kúrò ní Íjibítì. (Àwọ̀n Onídàájọ̀ 2:1-5)

b) fún Gídíonì ní Ófírà, láti yàn án láti gba Ísírẹ̀lì nídè kúrò lówọ̀ inílára àwọ̀n ará Mídíání – tí a sì pé é ní Jèhófà. (Àwọ̀n Onídàájọ̀ 6:11-14)

(c) fún aya Mánóà, àti fún Mánóà, láti sọ tẹ̀lẹ̀ pé àwọ̀n yòò di òbí Samsoni—wọn sì wá mọ̀ pé àwọ̀n ti rí Ọlọrun. (Àwọ̀n Onídàájọ̀ 13:2-25)

d) fún Dáfídì ní ibi ìpakà Arauna, lẹyìn ìgbà tí àjàkálẹ̀-àrùn tí Dáfídì ti ka àwọ̀n ènìyàn náà mú wá fún ogun láisì àṣẹ̀ Ọlọrun, àti níbi tí Dáfídì ti jẹwọ̀ eṣẹ̀ rẹ̀ fún un. (2 Sámúẹ̀lì 24:15-17; 1 Kíróníkà 21:18-27 .)

e) sí Èlìjà, ní aginjù níhà guúsù Bíá-ṣébà nígbà tí ó n sá lo sí Hórebù kúrò lówọ̀ Jésíbẹ̀lì búburú ní Jésírẹ̀lì lẹyìn pípa àwọ̀n wòlì èké tí ó ti n tì lẹyìn. (1 Àwọ̀n Ọ̀ba 19:1-8)

f) sí Èlìjà lẹ̀ẹ̀kan sí i, nípa iṣẹ̀ ìránṣẹ̀ kan sí Áhásáyà Ọ̀ba ní Samárá, ẹ̀ni tí n wá ìsọ̀fúnni nípa Báálì-sébúbù, òrìṣà Ékírónì. (2 Àwọ̀n Ọ̀ba 1:1-16)

g) sí ibùdọ̀ àwọ̀n ará Ásírìà ní ẹ̀yìn Jerúsálẹ̀mù, láti kọ̀lù ú àti láti gba ilú náà là lówọ̀ ìkọ̀lù àti ìparun. (2 Àwọ̀n Ọ̀ba 19:35-36)

h) Yewhegán Zekalia ɽon, sepo vivonu kanlinmogbenu Juda ɽon to Babiloni, nado doayi e go bo do nudoname he gando e go le, dile e yin nudego to weta sidopo tintan Owe Zekalia ɽon me do. Ó pe é ní “ángèlì tí ó bá mi sòrò” àti “ángèlì Jèhófà.” (igbehin ni 1:11, 12:3:1, 5, 6)

Ọrọ̀wòye: Nígba tí (4) tí tí dé (8) kò dá “ángèlì Jèhófà” mò síwájú sí i gégé bí àwọn ìtókasi ʒáájú, kò sí ohunkóhun nínú àyíká ọ̀rò wọn tí ó kà wọn léèwò láti tọka sí àwọn mẹnba Ọlórún kan náà dípò ángèlì tí a dá láti ọ̀dọ̀ Jèhófà. Bẹ̀ẹ̀ náà sì ni òtítọ̀ nípa àwọn ẹ̀sẹ̀ ̀lwe Mímọ̀ mètẹ̀tẹ̀ta tó ʒẹ̀ kù tí wọn mẹnba kan “ángèlì Jèhófà” láitọka sí àkókò یشه̀ isin pátó kan—èyíni ni, Sáàmù 34:7; 35:5, 6 ʒùgbón ẹ̀ sòrò یشه̀ iránsẹ̀ wọn fún àwọn èniyàn mímọ̀ Ọlórún, gégé bí àwọn yòókù.

Awon itokasi Majemu Titun

Ní sí sòrò nípa Mósè, یشه̀ 7:30-32 sọ pé: “Nígba tí ogóji ọ̀dún sì pé, ángèlì kan fara hàn án ní aginjù Òkè Sínáì, nínú ọ̀wọ̀ iná nínú igbó. . . . Àti pé 7:38 sọ pé: “Èyí ni ẹ̀ni tí ó wà nínú ijọ (apejọ) ní aginjù pẹ̀lú ángèlì tí ó bá a sòrò ní òkè Sínáì, àti pẹ̀lú àwọn baba wa” – tí a ʒàpẹ̀júwe nínú Pentateuch gégé bí “ángèlì Jèhófà” tí a sì mò sí Jèhófà, èyíni ni, gégé bí ọ̀mọ̀ ẹ̀gbé Ọlórún. ʒugbón awon ẹ̀sẹ̀ wonyi ninu Awon Aposteli ʒe afihan angeli ti a sọ gẹ̀gẹ̀ bi ọkan kanna ni gbogbo awon یشه̀ wonyi.

Léyìn náà a tún ní 1 Kóríntì 10:1-4 , gégé bí ó ti wù kí ó rí: “Èyin ará, èmi kò fẹ̀ kí ẹ̀ mò pé gbogbo àwọn baba wa wà lábé ikùukùu, gbogbo wọn sì la òkun kojá; a sì batisi gbogbo wọn sí Mósè nínú àwosánmà àti nínú òkun; gbogbo wọn sì jẹ̀ ọ̀unjẹ̀ tẹ̀mí kan náà [mánà]; gbogbo wọn sì mu omi kan náà láti inú àpáta Kàʒíádì. nitoriti nwon mu ninu apata emi ti o tele won: apata na si ni Kristi.

Orisun gidi ti ohun mimu yẹn jẹ̀ Ẹ̀mi Ẹ̀mi, kii ʒe apata ti ara alailẹ̀mi eyiti o ti nshan. Ẹ̀ni yẹn jẹ̀ “Kristi,” “apata ti emi.” ATI “O tele won”. Iyẹn nilati tumọ̀si pe oun jẹ̀ mẹnba Ọlórún ti o tele Israeli lati Egipti lo si Kenaani, ti o si tun ʒe یشه̀-isin iyanu ni oniruuru awon یشه̀ ni ilẹ̀ Kenaani pẹ̀lu, ati pe o jẹ̀ ẹ̀ni ti o ti farahan awon baba won یشه̀aaju, Abraham, Isaaki, ati Jakọbu, gẹ̀gẹ̀ bi a ti sọ loke lati ibere. ʒùgbón nígba tí ó “di ẹ̀ran ara, tí ó sì rí gbé àárín wa . . . gégé bí ọ̀mọ̀ bíbí kan ʒoşo láti ọ̀dọ̀ Baba wá.” (Jòhánù 1:14), àwọn ángèlì Ọlórún ʒi wà tí wọn rí ʒe iránsẹ̀ ní onírúurú igbà, ʒùgbón kò sí ẹ̀ni kankan tí a pè ní “ángèlì Olúwa” tàbí “Ọlórún,” èyí tí a pè é, àti pé ó dà bí ẹ̀ni pé òun nikan ʒoşo, ni a ti pè.

Ọrọ̀wòye: Israelivi le yin bibaptizi to Mose me, yedọ ofligo agbasa ɽon de sọn kanlinmogbenu Egipti ɽon le me. Awon Kristian ni a baptisi ninu ẹjẹ Kristi, irapada won nipa temi kuro ninu igbekun ẹşẹ.

Ori 3

Awon angeli

Awon angeli ni Gbogbogbo

Ọrọ naa "angẹli" ni a maa n tumọ si ọrọ Heberu malak ati ọrọ Giriki aggelos - mejeeji ti o tumọ si ojiṣe tabi aṣoju.

Awọn angẹli (ni lilo ti o wọpọ julọ ti ọrọ yẹn) ati awọn ẹmi èṣu jẹ awọn ẹda ẹmi. Yé ma tindo agbasa agbasalan tọn dile gbẹtovi lẹ nọ wà do, dile etlẹ yindọ angẹli lẹ nọ sọawuhia to whedelenu to apajlẹ gbẹtọ tọn mọ bọ aovi delẹ ko taidi dọ yé tindo ayilinlẹn agbasa gbẹtọ tọn lẹ kavi yiwanna agbasa gbẹtọ tọn lẹ.

Awọn angẹli rere mejeeji wa ati awọn angẹli ti o ṣubu - awọn angẹli Ọlọrun ati ti Satani. Àwọn ẹdá ẹmí tún wà tí a mò sí ẹmí èṣù tí wọn wà lábẹ ìdarí Sátánì. A mẹnukan angẹli ni ọpọlọpọ igba ninu Bibeli. A tún mẹnukan àwọn ẹmí èṣù bí "èṣù," "àwọn ẹmí àìmọ" àti "ẹmí búburú."

Angeli logalomomoise

Nínú ìran rẹ nígbà tí Jòhánù wà ní erékùṣù Pátímòsì, ó kòwé pé: "Mo sì rí ángẹlì méje tí wọn dúró níwájú Ọlọrun." (Ìṣipayá 8:2)—tí wọn sáà maa n kà sí "olú-ángẹlì," bó tilẹ jẹ pé Ìwé Mímọ kò sọ bẹẹ ní pàtó. Ṣùgbón ìwé náà The Cambridge Bible Commentary on the New English Bible (1965) sọ pé: "Àpilẹkọ náà dámòràn pé a gbódò ka àwọn wònyí sí àwọn ángẹlì méje náà; àwọn ni Gébúrẹlì (eni tí ó sọ nínú Lúukù 1:19 pé, 'Mo dúró níwájú Ọlọrun'), Michael, Raphael, Uriel, Raguel, Saraqael, àti Remiel (=Jeremiel, àti Remiel) Pseudepigrapha] Mikaeli ati Gabrieli nikan ni a darukọ ninu Bibeli Raphael jẹ ọkan ninu awọn ohun kikọ akọkọ ninu iwe Tobit (ninu Apocrypha) o si sọ pe, "Emi ni Raphael, ọkan ninu awọn angẹli mimọ meje, ẹniti o wọle niwaju ogo ti Ẹni Mimọ."

Ọrọiwòye: "Pseudepigraphal" jẹ iṣẹ tàbí àyọkà tí ònkòwé rẹ kì í ṣe ònkòwé òtítọ. Iwe Enoku ni a ṣe akọjọpọ lati inu awọn iwe Juu ti a gbagbọ pe o wa ni awọn ọjọ lati 150 BC.

Ọrọiwòye: Ṣùgbón dídúró níwájú Ọlọrun lè maa jẹ gbogbo ohun tí ó gba láti sọ ángẹlì kan di olú-ángẹlì tàbí láti dá a mò sí i. Nítorí Jesu sọ pé: "Ẹ sọra kí ẹ má ṣe kẹgàn ọkan nínú àwọn kékeré wònyí [àwọn onírèlẹ onígbàgbọ nínú ara rẹ, vs.3-6]; nítorí mo wí fún yín, nígbà gbogbo ní ọrun àwọn ángẹlì wọn n wo ojú Baba mi tí n bẹ ní ọrun" (Mátíù 18:10). Gabrieli si wipe, "Emi ... duro niwaju Ọlọrun" (Luku 1:19); sọgan Owe-wiwe lẹ ma ylọ ẹ dọ "ogán angẹli tọn" mahoponna owe pseudepigraphie tọn Enoku tọn.

Ó dà bí ẹni pé ipò ọtọtọtọ wà láàárín àwọn ángẹlì nípa lílo ọrọ náà "olú-ángẹlì," tó túmọ sí ángẹlì tó ga jù lọ, tó wáyé lẹẹmeji nínú Májẹmú Tuntun. Ibì kan ni 1 Tẹsalóníkà 4:16 , níbi tí a ti yọ ọrọ-èkọ pàtó kan, nígbà tí a n ló nínú itumọ, kúrò nínú ọrọ Gíríikì, tí a sì tipa bẹẹ lè lóye rẹ gégé bí "olú-ángẹlì kan," àti nítorí náà fifayẹ gba ọpọlọpọ àti ní tipa bẹẹ jẹ ẹka àwọn ángẹlì. Ṣùgbón ó tún ṣelẹ nínú Júúdà 9, níbi tí wọn ti pe Máíkẹlì lórúkọ tí wọn sì n pè ní "olú-ángẹlì," bí ẹni pé ó n fi hàn pé òun nìkan ṣoṣo ni, bó tilẹ jẹ pé Júúdà mò nípa ìwé ìpilẹ ìpilẹ ti Ẹnókù.

A ko ni opin ninu iwe-mimo, sibesibe, si orọ naa “olori,” fun awon itokasi ipo laarin awon angeli. Sugbon a yoo menuba ni aaye yii ti meji diẹ sii.

(a) Ninu 2 Pétérù 2:4 àti Júúdà 6 , a tọka sí àwọn ángẹ̀lì tí wọn ẹ̀, Júúdà sì tún sọ síwájú sí i pé “wọn kò pa ìṣàkóso tiwọn mọ, ẹ̀ṣẹ̀gbọn wọn fi ibùgbé tí ó tọ sí wọn sílẹ̀.” Eyi tumọ si ipo mejeeji ati iṣe iyansilẹ si awon aaye ati awon ojuse kan pato.

Orọ̀iwòye Nkankan "itumọ" jẹ itumọ ti ara ẹni.

(b) Pèlùpèlù, 1 Pétérù 3:22 sọrọ nípa Jésù Kristi, ẹni tí ó wà ní ọwọ ọtún Ọlórùn, lẹyin tí ó ti lọ sí ọrun; angeli àti àwọn aláṣe àti àwọn agbára tí a ní fi lé e lọwọ. ” Ó ẹ́ẹ́ ẹ́ kó jẹ pé “àwọn aláṣe” àti “àwọn agbára” máa ní tọka sí ìṣòrí àwọn ángẹ̀lì tó ní àwọn iṣe àyànfúnni àkànṣe àti ojúṣe dípò kí wọn dá àwọn ẹ̀dá tí kì í ẹ́e ángẹ̀lì – gégé bó ẹ́ wà ní nínú Fílípì 1:1 , a rí lẹ̀tá yẹn láti kọ sí “gbogbo àwọn ẹni mímọ nínú Kristi Jésù tí wọn wà ní Fílípì, pèlú àwọn bíṣọ̀bù àti àwọn ángẹ̀lì” i yẹn “àwọn ángẹ̀lì” kii ẹ́ “awon eniyan mimo,” sugbon dipo pe won jẹ eniyan mimo pelu awon iṣe akanṣe ati awon iṣe ti a yàn.

Orọ̀iwòye: Àwọn itumọ̀ Bíbélì lẹyin Bíbélì King James ní gbogbogbòò ní alábòójútó dípò “bíṣọ̀bù.” Nigba ti a tumọ̀ Bibeli King James ti Ile-ijosin ti England ni ipo tabi ofiisi Bishop. Níwọn bí Ọba James ti jẹ olórí Ẹ̀ṣọ̀ṣì England, ó pàṣe pé kí Bíbélì King James wà ní ìbámu pèlú àwọn ẹ̀kọ̀ àti àṣà Ẹ̀ṣọ̀ṣì England. Orọ̀ biṣọ̀bù ni a jiroro ninu Ijọba A Ko Ẹ́ Pèlu Hands, BbleWay Publishing.

(1) Kérúbù (ọ̀pọ̀ àwọn kérébù). Iwonyi jẹ akọkọ ti a menuba ati pe o dabi enipe o wa laarin awon giga julọ ni ipo.

(a) Lẹyin tí Ádámù àti Éfà ti ẹ́e tí wọn sì lé wọn jáde kúrò ní Édèni. Ọlórùn “fi àwọn Kérébù sí ìlà-òdùn ọgbà Édèni, àti ọwọ-iná idà tí ní yí gbogbo ọ̀nà, láti pa ọ̀nà igi iyè mọ” (Jẹnẹ́sìsì 3:24). Sugbon nibi ko si apejuwe ti awon kerubu.

(b) Àwòrán “kérébù” méjì tí wọn fi wúrà ẹ́, tí wọn sì dúró ní ikángun méjèèjì itẹ̀ àánú lókè àpótí ẹ̀rì ní Ibi Mímọ̀ Jù Lọ̀ ti Àgọ̀ Àjọ̀ tí Ọlórùn ní kí Mósè kọ ní Ọ̀kè Sínáì lẹyin idàndè Ísírẹ̀lì kúrò ní oko ẹ̀rú Íjìbítì. Níbẹ̀, Ọlórùn ẹ̀lẹ̀rì láti pàdé Mósè, ọ̀n yòò sì “bá a sọrọ̀ “láti orí itẹ̀ àánú, láti àárín àwọn kérébù méjèèjì tí ó wà lórí àpótí ẹ̀rì.” — Itumọ̀ rẹ̀ ni pé “kérébù” jẹ ọkan lára àwọn àṣe gíga jù lọ nínú àwọn ẹ̀dá ẹ̀dá. (Ẹ̀kísódù 25:18-22; 37:7-9; Númerì 7:89)

(c) Lẹyin náà, nígbà tí wọn tún tẹ̀pílì Sólómọ̀nì kọ láti fi rọ̀pọ̀ Àgọ̀ Àjọ̀, àwọn àwòrán “kérébù” méjì wà tí wọn fi sínú “ọ̀rọ̀ mímọ̀” (tí ó dọ̀gba pèlú Ibi Mímọ̀ Jù Lọ̀ nínú Àgọ̀ Àjọ̀) láti bá àwọn tó wà ní nínú Àgọ̀ àjọ̀ náà mu, àyàfi tí ó tóbi tí ó sì wà ní ọ̀tọ̀tọ̀. Gbogbo ọ̀giri “Tẹ̀pílì” náà sì ní àwòrán “kérébù” sí ara wọn, wọn sì fi igi ọ̀pẹ̀ ẹ́ àfirọ̀pọ̀, nínú àti lóde, gégé bí ẹ̀nu ọ̀nà àti ilẹ̀kùn rẹ̀ pèlú.

(d) Nígbà ìgbèkùn Bábílónì ní Júdà, àti légbèé odò Kébàrì, “òrun sí sílè” fún wòlì Ìsíkiéìlì, ó sì “rí àwọn Ìran Ọlórùn,” èyí àkókó nínú èyí tí ó ní “ìrì àwọn ẹ̀dà alààyè m̀erìn” légbèé odò náà (Ìsíkiéìlì 1:1-28), tí a wá m̀ò sí “kérúbù” lèyìn náà (10:1-22); àti nínú Ìran tí ó tẹ̀ lé e nípa tẹ̀npìlì tí a mú padàbòsípò (40:1-47:5), àwọn ògiri rẹ̀ àti àwọn ilẹ̀kùn rẹ̀ ni a fi “kérúbù” àti àwọn igi ọ̀pẹ̀ b̀ò (41:18-25). Ati àwọn apejuwe wọn jẹ̀ alaye diẹ̀ sii ju àwọn ti ọ̀saju lọ - tun yatọ̀ ni itumo.

(e) Kanşoşo ti a m̀enukan “kerubu” ninu Majemu Titun jẹ̀ ninu Heberu 9:5 nibi ti a ti m̀enukan “awọn kerubu ogo ti o şiji ijoko-ānu” ti tẹ̀mpili ti ilẹ̀ ayé.

Ọ̀rọ̀iwòye lori awọn ẹ̀dà alà̀ye m̀erìn:

Ọ̀kòòkan àwọn ẹ̀dà alà̀yè m̀erìn ti Ìsíkiéìlì “ní ìrì ènìyàn,” bí kò şe pé ọ̀kòòkan ní ojú m̀erìn àti iyé apá m̀erìn, àtẹ̀lẹ̀şẹ̀ wọn sì “dà bí àtẹ̀lẹ̀şẹ̀ ọ̀mọ̀ màlúù” ó sì “tàn bí idẹ̀ dídán.” Wọn tún ní “ọ̀wọ̀ ènìyàn lábẹ̀ iyé apá wọn ní ẹ̀gbẹ̀ m̀erèrìn.” “Ní ti ìrì ojú wọn, wọn ní ojú ènìyàn; àwọn m̀erèrìn sì ní ojú kìnniún ní ihà ọ̀tún; ... ojú màlúù ní ihà ọ̀sì;... (1:4-9)

"Ní ti ìrì àwọn ẹ̀dà alà̀yè [bí bẹ̀è kọ̀], ìrìsí wọn dàbí ẹ̀yìn iná tí ń jó, bí ìrìsí ọ̀gùşò: iná náà ń lọ sòkè lọ sòdò láàárín àwọn ẹ̀dà alà̀yè; iná náà sì tàn m̀olè, láti inú iná náà sì ni mà̀nàmaná ti jáde wá. Àwọn ẹ̀dà alà̀yè náà sì sáré, wọn sì padà bí ìrìsí mà̀nàmaná. (1:10-14)

Légbèé ọ̀kòòkan “àwọn ẹ̀dà alà̀yè” wònyí nínú Ìran àkókó Ìsíkiéìlì, ó rí àgbá kẹ̀kẹ̀ kan tó fani m̀ora (“gégé bí beryl [nítòrí náà, àwò búlúù aláwò búlúù ní ìrìsí]” àti “gégé bí àgbá kẹ̀kẹ̀ kan nínú àgbá kẹ̀kẹ̀”) lórì ilẹ̀ fún ọ̀kòòkan ojú m̀erìn wọn. Àti “àwọn àgbá àgbá àgbá kẹ̀kẹ̀ náà ga” ó sì lẹ̀rù; ó sì kún fún ojú yíká.” Nígbà tí àwọn ẹ̀dà alà̀yè náà ń lọ, àgbá kẹ̀kẹ̀ náà ń lọ pèlú wọn; nígbà tí a bá sì gbé wọn sòkè láti orí ilẹ̀, a gbé àgbá kẹ̀kẹ̀ náà sòkè—nítòrí “èmí [tàbí, iyè] ẹ̀dà alà̀yè náà wà nínú àwọn àgbá náà. (1:15-21)

Ipari asoye lori awọn ẹ̀dà alà̀ye m̀erìn

(2) SERAPHIM (ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ “serafu”) - itumo ọ̀rọ̀ gangan tumo awọn onina, ti o fi jẹ̀ pe ni irisi wọn le ti dabi “awọn kerubu” ti Eşekieli ri - iyẹn ni, “gẹ̀gẹ̀ bi ẹ̀yìn iná,” tabi o şeeşẹ̀ bi mà̀nàmaná.

Ọ̀rọ̀iwòye: Séráfù ni a m̀enu kàn kíkì nínú ẹ̀şẹ̀ Ìwé Mímọ̀ kan—tí ó şàpèjúwe Ìran amúnikún-fún-èrù tí Aísáyà ní nípa ọ̀go Jèhófà nígbà tí wọn pè wá sí ipò wòlì, pèlú “àwọn séráfù” gégé bí apá kan àgbàlá Jèhófà.

"Ni ọ̀dun ti Ọ̀ba Ussiah kú, mo ri Oluwa joko lori itẹ̀ kan, ti o ga, ti o si gbe soke; ọ̀kọ̀ oju-irin rẹ̀ si kún tẹ̀mpili. Loke rẹ̀ ni awọn Serafu duro: olukuluku wọn ni iyẹ̀ m̀eşa; meji ni o fi bo oju rẹ̀, ati meji ni o fi bo ẹ̀şẹ̀ rẹ̀, ati meji ni o fi fò. Ati ọ̀kan kigbe si ekeji [gangan, Mimọ̀, eyi si eyi], o si wipe "Oluwa, Mimọ̀, ọ̀mọ̀-ogun, o si wipe" aiye kun fun ogo re. Ati awọn ipilẹ̀ iloro m̀i nitori ohùn ẹ̀niti nkigbe, ile na si kún fun èé́fín. Nigbana ni mo wipe, Egbé ni fun mi! nitoriti emi parẹ̀; nitoriti emi

li ète alaimó, emi si ngbe ãrin awon enia alaimó ète: nitoriti oju mi ti ri Oba, Oluwa awon omogun.

"Nigbana ni okan ninu awon Seráfù fò sodo mi, ti o ni eyin eyin kan li owó rẹ, ti o ti fi emú lati ori pepe mu: o si fi owó kan mi li enu, o si wipe, Wò o, eyi ti kan ète rẹ; (Aísáyà 6:1-7)

Şugbon nihin a ko ni apejuwe ayafi fun otitọ pe okokan ni iye (mefa ni nomba, meji ninu won fun fifo), ese, oju, owó (aigbekele meji), ati pe o le soro.

(3) AWON EDA ALAGBE. Awon wonyi ni a ni ninu Majemu Titun, ninu lwe Ifihan, ninu iran Johannu ri ti awon ite yara ti awon Agbaya ni orun. Awon merin ni o wa, ti o jora ni die ninu awon ona si awon kerubu ati awon serafu ti Majemu Lailai. Won "kun fun oju niwaju ati lehin," ti o wa laarin ite naa, ati ni ayika ite naa" - boya okan ninu egbe mejeeji ti ite funrarare, ati ni egbe mejeeji ti agbegbe ite ti o ga. "Eda ekini si dabi kiniun, eda keji si dabi omomalu, eda keta si ni oju bi ti enia, eda kerin si dabi idi ti nfò. Ati awon eda alaye merin, ti o ni okokan won ni iye mefa, gbogbo won kun fun oju yika ati ninu; nwon ko si ni isinmi ni osan ati loru, wipe, Mimó, mimó, mimó ni Oluwa Olurun Olodumare, eniti o wa, ti o si wa." (Oshia 4:6a-8)

(4) AGBÀ. "Yi ite naa ka ni ite merinlologun [ti o wa ni abe re] [o da bi eni pe o yi 'eda alaye merin' naa ka, ati awon 'ite' akoko ati awon to n gbé inu re]: lori awon ite naa mo si ri awon agba merinlologun jokoo, ti won wo aso funfun: ade wura si wa lori won." (Isipaya 4:4) O see se ko je pe eeyan ni awon wonyi.

Ni opolopo igba ju beko, "awon eda alaye" ati "awon agbalagba: se ni ere orin. Fun apepe,

- (a) Nigba ti awon eda alaye naa josin Olurun, awon agbaagba dara po mo won. (Isipaya 4:9-11)
- (b) Nigba ti Odó Aguntan naa ti segun lati si iwé edidi meje naa, "awon eda alaye merin naa ati awon agba merinlologun naa wole niwaju Odó Aguntan naa . . .
- (c) Nigba ti oké àimoye awon angeli ati gbogbo ohun ti a da n dara po mo, "Awon eda alaye merin naa wi pe Amin, awon agbaagba si wole, won si josin." (Isipaya 5:11-14)
- (d) Ni akoko miran, a so pe "awon agbaagba ati awon eda alaye merin... (Isipaya 7:11-12)
- (e) Ati pe nigba ti opolopo eniyan n se ayepe isubu Babiloni "awon agba merinlologun naa ati awon eda alaye merin naa wole, won si sin Olurun ti o jokoo lori ite naa, won si n wi pe, "Amin; Halleluyah." (Isipaya 19:1-4)

Lekokan won se ni ominira.

- (a) Nigba ti Jòhanù n sokun nitori pe ko si enikeni ni agbaala aye ti a ri ti o fi edidi meje si iwé naa, "okan ninu awon agbaagba wi fun un pe, Ma se sokun," nitori kinniun eya Jùda ti segun, lati si iwé naa. (Isipaya 5:1-5)

- (b) Nígbà tí wọn sí òkòòkan èdìdì m̀erin àkókò iwé náà, òkòòkan àwọn èdá aláàyè m̀erin náà yípo, ní kígbe pé, “Wá,” ní idáhùn sí èyí tí òkan nínú àwọn ẹ̀şin m̀erin àti àwọn ẹ̀lẹ̀şin yòò jáde wá. (Ìşípáyá 6:1-8)
- (c) Ní àkókò miiran “àwọn àgbà m̀erinlélógún náà dojúbolè, wọn sì jòsìn Ọ̀lòrun,” láisí m̀enu kan àwọn èdá aláàyè m̀erin náà. (Ìşípáyá 11:16-18)

(5) ALÁNÌÍ. Ni afikun si awon isori pato ti awon ẹda ọrun ti a mẹnukan ninu Majemu Laelae ati Titun, ọpọlọpọ awon miiran wa nirọrun ti a npe ni “awon angeli” ti o gbooro ati ti o pọ si. “Ọpọlọpọ ángẹli wà... ẹgbàárùn-ún ìgbà ẹgbàárùn-ún, àti ẹgbẹẹgbẹrún lònà ẹgbẹẹgbẹrún” tí ó sọrọ nípa rẹ ní àkókò kan gégé bí “yípo itẹ náà ká” (ó kéré tán 101,000,000, şugbón ní ti gidi, nítorí pé iye yẹn dúró fún ẹgbẹẹgbẹrún kan soşo ní ẹka kejì, bí ó tilẹ jẹ pé ó jẹ ẹgbẹẹgbẹrún [pupọ] ẹgbẹẹgbẹrún – gbogbo rẹ ni a sọ pé, iye àilópin ti iye tí a m̀enu kàn lókè títẹ síwájú sí i iwé (Ìşípáyá 5:11-12). Ati ninu lwe Ifihan awon angeli, ni ẹyọkan tabi ni ẹgbẹ, ni a m̀enuba jakejado - bi wọn şe tun wa ni ibomiiran ninu mejeeji Lailai ati Majemu Titun. Héberù 12:22 tún sọrọ nípa “àwọn ángẹli aláilónkà” ní isopọ pèlú “Jerúsálémù ti ọrun.”

Ise Awon Angeli

Gégé bí ángẹli Ọ̀lòrun àti ti Kristi, wọn jẹ “gbogbo àwọn Ẹ̀mí tí n şe iránşẹ, tí a rán jáde láti şe isẹ isin nítorí àwọn tí yòò jogún ìgbàlà.” (Héberù 1:14) – yàtò sí àwọn isẹ àyànfúnni miiran tí ó lè wà fún wọn nínú àgbáálá ayé Ọ̀lòrun títóbi tí ó sì dà bíi pé kò ní àlà. Fun pupọ julọ, irisi wọn ko şe apejuwe. Ati nigba miiran wọn ti wa tabi wa nitosi laisi ri wọn. Şugbón pupọ julọ nigba ti eniyan ba rii wọn dabi eniyan, ati pe a ko mọ nigbagbogbo bi awon angeli - o kere ju, ni akọkọ - ki “diẹ ninu awon ti şe alejo awon angeli lairotẹle.” (Héberù 13:2) Wọn sì lè wà níbẹ láijẹ pé a rí wọn. (Wo Jénésisi 22:21-35; 2 Àwọn Ọba 6:14-17 .)

Àwọn ọ̀nà wo ni wọn lè gbà şe isẹ isin fún wa lèni kòòkan, a kò sọ fún wa. Şugbón a fun wa ni apeşere ninu mejeeji Majemu Laelae ati Titun ti awon işe işe-isin kan ti a şe tẹle, ati diẹ ninu awon işe apinfunni gbogbogbo ni a sọtẹle.

Awon itokasi Majemu Lailai si işe angeli

1. Jénésisi 19:1-22 : Níhìn-ín, a ní àkòşilẹ nípa “ángẹli méjì” (vs. 1, 15) tí wọn wá sí Sódómù láti pa á run àti láti gba Lọ̀tì àti idílẹ rẹ sílẹ lówọ iparun ilú náà. Şugbón wọn tún sọrọ rẹ gégé bí “àwọn ènìyàn” (v.10, 12, 16) wọn sì ti fara hàn gégé bí irú rẹ fún Ábúrahámù ní ìbákégbepọ pèlú ẹ̀lòmíran tí a wá mọ sí Jèhófà (wo Jénésisi 18, àti 16-22 ní patàki). Awon işe işe meji wonyi ni a le tọka si ni Heberu 13:2, ti a tọka si loke.

2. Jénésisi 28:12; 31:11: Awon angeli farahàn Jakabu li oju àlá. Nínú ọkan, ó rí wọn tí wọn n gòkè tí wọn sì n sọ kalẹ láárín ọrun àti ayé lórí àkàbà kan, tí ó şapeşere wíwàníhìn-ín wọn àti àwọn iránşẹ wọn ní àwọn ilẹ ọba méjèjè àti ìbáşepọ tímótímọ láàárín àwọn méjèjè (cf. Johannu 1:51). Nínú ẹkejì, ángẹli náà lè jẹ “ángẹli Jèhófà.” Wo 31:13 ni o tọ

3 Sáàmù 34:7: “Ángẹ̀lì Jèhófà dó yí àwọn tí ó bèrù rẹ̀ ká, ó sì gbà wọn.” Èyí lè jẹ̀ ángẹ̀lì kan pàtó tí a n pè ní “ángẹ̀lì Jèhófà.” Tàbí, ó lè jẹ̀ ọ̀rọ̀ kan níhìn-ín fún àwọn ángẹ̀lì (ọ̀pọ̀) Jèhófà gégé bí ẹgbé kan, bí a ẹ̀ ní sọ̀rọ̀ nípa “ẹ̀şin,” tó túmọ̀ sí ẹ̀şin gégé bí ẹgbé kan. Bí ó bá jẹ̀ ìtumọ̀ ọ̀rọ̀ inú ẹ̀şẹ̀ ikẹyìn, wo 2 Àwọn Ọba 6:14-16 gégé bí àpẹ̀rẹ̀ tí ó ẹ́é ẹ̀.

4. Orin Dafidi 78:49: “O da irunu ibinu rẹ̀ sori wọn, irunu, ati irunu, ati wahala, ẹgbẹ̀ awọn angẹ̀li ibi.” Wefo mẹwhinwhàn tọn ehe yin zẹmẹ ohó milomilo de tọn de gando ahosuyi Jiwheyewhe tọn do Egipti go gbọn azònylankan ylankan lẹ dali whẹpo do deanana whlẹngán Isaeli tọn sọ kanlinmogbenu to fiñe. Kò túmọ̀ sí pé “àwọn ángẹ̀lì” jẹ̀ ibi, sùgbọ̀n pé wọn fi wọn ẹ̀şẹ̀ gégé bí ọ̀jìşẹ̀ Ọlọrun láti mú àwọn ibi ìpọ̀njú wá sórí àwọn olùgbé ilẹ̀ náà – gégé bí ó ti rí nínú ọ̀ràn tí “ángẹ̀lì Jèhófà” nígbà mìíràn (wo 2 Sámúẹ̀lì 24:15-17; 2 Àwọn Ọba 19:32-36). Tàbí, ó tilẹ̀ lè jẹ̀ ọ̀rọ̀ ìşàpẹ̀rẹ̀, tí n pe àwọn ibi fúnra wọn ní ángẹ̀lì tàbí aşojú rẹ̀.

5. Orin Dafidi 91:11-12: “Nitori on o fi aşẹ fun awọn angẹ̀li rẹ̀ lori rẹ̀, lati pa ọ̀ mọ̀ ni gbogbo ọ̀na rẹ̀. Wọn yoo gbe ọ̀ soke li ọ̀wọ̀ wọn, Ki iwọ̀ ki o má ba fi ẹ̀şẹ̀ rẹ̀ fọ̀ okuta.” Orin Dafidi yii lapapo jẹ̀ apejuwe ewi ti ipo ibukun ti awọn olododo – ti n şapejuwe aabo ti ẹ̀mi wọn ni awọn ọ̀na aabo ti ara. Àbá 9-10 şáájú rẹ̀ nínú Bíbẹ̀lì American Standard Version (nípa lílo ìtumọ̀ rẹ̀ kékeré ti ẹ̀şẹ̀ 9) kà báyií pé: “Nítorí pé iwọ̀ ti sọ̀ pé, Jèhófà ni ààbò mi, iwọ̀ ti fi Ọ̀gá Ọ̀go ní ibùgbé rẹ̀; Lẹhinna tele vs. 11-12. Gégé bí a ẹ̀ sọ̀rọ̀ rẹ̀ lókè, ịşẹ̀ ọ̀jìşẹ̀ ángẹ̀lì kan. Satani fa eyi yọ̀ si Jesu (pẹ̀lu aşise pataki) ninu ọ̀kan ninu awọn idanwo rẹ̀, o ẹ̀şẹ̀ ileri ti ara fun u - “Bi iwọ̀ ba jẹ̀ Ọ̀mọ̀ Ọlọrun. (Matteu 4: 5-6)

6. Ìsíkiẹ̀lì 9:1-11: Èyí jẹ̀ ara ọ̀wọ̀ ìran tí a fi hàn sí Ìsíkiẹ̀lì nípa àwọn ohun ìrírà ní Jerúsálẹ̀mù àti ìjìyà Ọlọrun lórí àwọn olùgbé ibẹ̀ (wo 8:1-4). Ní orí kẹşàn-án, ó rí “ọ̀kúnrin mẹ́fà” ọ̀kòòkan “pẹ̀lú ohun ìjà rẹ̀ ní ọ̀wọ̀ rẹ̀” (vs.1-2), tí wọn fẹ̀şùn kan ibínú Ọlọrun; sùgbọ̀n àpẹ̀júwe ohun tí Ìsíkiẹ̀lì rí dà bí ẹ̀ni pé ángẹ̀lì ni wọn dípò kí wọn jẹ̀ èniyàn gidì. “Ọ̀kúnrin kan sì wà láàárín wọn tí ó wọ̀ aşọ̀ ọ̀gbò, tí iwo yíńkì òńkòwé̀ sì wà lẹ̀gbẹ̀é rẹ̀” (vs.2,3,11), tún jẹ̀ apá kan ohun tí Ìsíkiẹ̀lì rí ní ìsopò pẹ̀lú “kérúbù” orí tó tẹ̀ lé e, ọ̀wọ̀ rẹ̀ méjèèjì sì kún fún èyín iná láti àárín àwọn kẹ̀rúbù láti fọ̀n ká sórí ilú náà. (10:2, 6-7)

7. Danieli 3:19-28: Nebukadnessari mu Şadraki, Meşaki, ati Abednego sọ̀ sinu ileru ina, o si ri pẹ̀lu wọn ẹ̀nikan ti o sọ̀ pe o dabi “ọ̀mọ̀ awọn ọlọrun”; Nígbà tí wọn sì gbà wọn láìşẹ̀, ó ní, “Ìyìn ni fún Ọlọrun Şádíràkì, Mésàkì àti Àbédínìgò, ẹ̀ni tí ó rán ángẹ̀lì rẹ̀, tí ó sì gbà àwọn ìránşẹ̀ rẹ̀ tí wọn gbékẹ̀ lé e.” ati be be lo.

8 Dáníẹ̀lì 7:9-12 BMV - Èyí jẹ̀ ọ̀kan lára ìran tí Dáníẹ̀lì rí lálẹ̀. Ó sọ̀ pé: “Mo rí (tí wọn) tí tí wọn fi gbé àwọn itẹ̀ kalẹ̀, ọ̀kan tí ó sì jẹ̀ àgbà ọ̀jọ̀ jókòó... ẹgbẹ̀ẹgbẹ̀rún lónà ẹgbẹ̀ẹgbẹ̀rún sì n ẹ̀şẹ̀ ìránşẹ̀ fún un, ẹgbẹ̀rún mẹ̀wáà ìgbà ẹgbẹ̀rún sì dúró níwájú rẹ̀.” Awọn wọ̀nyi, ni aigbekele, jẹ̀ awọn angẹ̀li ni ipe ati ipe rẹ̀. (Ìşípáyá 5:11).

9 Dániẹ̀lì 8:15-27: Gébúrẹ̀lì (ángẹ̀lì Olúwa kan, Lúùkù 1:11, 19, 26) ni a ké sí láti şàlàyé ìran kan fún Dániẹ̀lì tí ó şẹ̀şẹ̀ rí şùgbọ̀n kò lóye.

10. Danieli 9: 20-27: "Ati nigbati mo ti sọrọ ati ki o gbadura, ati ki o mo ti njẹwọ ẹşẹ mi Israeli enia mi, ati ki o mu ẹbẹ mi niwaju Oluwa Ọlọrun mi lori oke mimọ ti Ọlọrun mi; nitõtọ, nigba ti mo ti adura mi, ọkunrin Gabriel [ti o han ni angẹli Gabrieli, gege bi a ti sọ telet]. Eniti mo ti ri ninu iran ni ibere, ti o ti fi ọwọ kan mi ni kiakia, ti o ti fi ọwọ kan mi ni ibere akoko. Ó si kọ mi, ó si wí pé, "Dániẹ̀lì, mo jáde wá láti fún ọ ní ọgbọ̀n àti òye." (Lẹhinna alaye ti Gabriel gbejade)

11. Danieli 10:10 - 11:1: "Si kiyesi i, ọwọ kan fi ọwọ kan mi [Danieli wi lehin iran ti o ti fi i silẹ laini agbara, ti o si ti sùn lọ fọnfọ], ti o gbe mi lele lori ẹkun mi ati lori atelewo mi. O si wi fun mi pe, Danieli, iwọ ọkunrin olufe gidigidi, ye awon ọrọ ti mo sọ fun ọ, emi o si dide, emi o si dide, nigbati mo ti sọ ọrọ ti mo ti sọ fun ọ, o si dide duro: emi o si dide duro. Mo si dide duro, o si wi fun mi pe, Má beru, Danieli; Mo si dúró níbẹ̀ pẹ̀lú àwọn ọba Páşía fún èmi, ní ọdún kìn-ín-ní Dáriósi ará Mídía, mo dide láti fi ìdí rẹ̀ múlẹ̀ àti láti fún un lókun."

Mẹhe ma yin yinyonen ehe dọho gando ede go to aliho de mẹ nado hen ẹn dote sepo Mikaeli, angeligan lo. Eni kan naa yi si fun Dániẹ̀lì ní iyókù ìşofúnni ní Orí 11 sí 12:4 . Pẹ̀lúpẹ̀lù, nínú 12:1 ó sọrọ nípa "Máíkẹ̀lì" ..., ọmọ aládé nílá tí ó dúró fún àwọn ọmọ èniyàn rẹ̀"—èyiinì ni, olódodo ti Ísírẹ̀lì – ángẹ̀lì alábòójútó àwọn èniyàn Ọlọrun, yòò dà bí ẹnì pé – nípìn-ín fún Ọlọrun àti àwọn ọmọ abẹ̀ igboran Ọlọrun lòdì sí Sátáni àti àwọn iranşẹ̀ rẹ̀. (Cf. İşıpayá 12:7-8 .)

Awon itokasi Majemu Titun si Awon iranşẹ angeli.

1 Luku 1:5-23: Angeli Gabriel ranse si alufaa kan ti a npẹ ni Sakariah, lati sọ asotelet ibi Johanu Baptisti.

2. Luku, 1: 26-38: Angeli Gablieli naa ranşẹ si "ilu Galili kan, ti a npẹ ni Nasareti," si wundia kan ti a npẹ ni Maria, lati sọ asotelet ibi Jesu, "omokunrin Ọga-ogo julọ."

3. Matteu 1:18-25: Angeli Oluwa kan farahan Josefu loju ala, eniti Maria fe, lati fi da a loju pe nipase Emi Mimo ni o loyun, ati pe ki o mase beru lati mu u sodo ara re.

4. Luku- 2: 8-20: Angeli Oluwa kan, ti "opolopo ogun ọrun" darapo mo won lojiji, farahan awon oluşo-agutan ti won nşo agbo-eran won ni ale nitosi Betlehemu, lati kede ibi Jesu ni ilu yen ati lati fun won ni imoran bi won se le rii.

5. Matteu 2: 13-15: Angeli Oluwa kan farahan Josefu loju ala lati mu ki o mu omọ naa ati iya re lo si Egipti lati dena igbiyanju Herodu ọba lati pa a run.

6. Matteu 2:19-23: Angeli Oluwa na si fara han Josefu loju ala nigbati Herodu ku, lati mu omo na ati iya re pada si ile Israeli.

7. Matteu 4:11: Lẹhin ti baptisi Jesu, 40 oṣo ti ǎwẹ, ati ni aṣeyọri ni ilodi si idanwo Eṣu, "Kiyesi i, awọn angẹli wá, nwọn si ẹ iranṣẹ fun u. (Tún wo Marku 1:13 pẹlu).

8. Matteu 13:36-43: Ninu alaye rẹ nipa owe Tares, Jesu sọ pe "Ikore ni opin ayé; awọn olukore si ni awọn angẹli.... Ọmọ-enia yoo ran awọn angẹli rẹ jade, wọn o si ko gbogbo ohun ikosẹ jade ninu ijọba naa ati awọn ti nṣe aiṣododo, wọn yoo si sọ wọn sinu ileru ina," ati bẹbẹ lọ.

9. Matteu 13: 47-50: Ninu owe ti Net, o sọ pe "ni opin aiye: awọn angẹli yio jade wá, nwọn o si yà awọn enia buburu kuro lārin awọn olododo, nwọn o si sọ wọn sinu iná ileru," ati be be lo.

10. Matteu16:27: "Nitori Ọmọ-enia yoo wa ninu ogo Baba pẹlu awọn angẹli rẹ; (Kf.25:31-46)

11. Matteu. 18:10: "... nitori mo wi fun nyin, ni ijọba ọrun, nigbagbogbo angẹli wọn n wo oju baba mi ti o wa ni ọrun." (Ịṣe 12:15)

12. Matteu 24:30-31: "... nwọn o si ri Ọmọ-enia ti nbọ ninu awosanma ọrun ti on ti agbara ati ogo nla. On o si rán awọn angẹli rẹ jade pẹlu ohun nla ti ipè, nwọn o si kó awọn ayanfẹ rẹ lati afẹfẹ mẹrin, lati opin kan ọrun si awọn miiran." (Tún wo Máàkù 13:26-27; pẹlú 1 Tẹsalóníkà 4:16)

13. Matteu 25:31-32: "Ṣugbọn nigbati Ọmọ-Eniyan yoo de ninu ogo rẹ, ati gbogbo awọn angẹli pẹlu rẹ, nigbana ni yoo joko lori itẹ ogo rẹ: niwaju rẹ li a o si kó gbogbo orilẹ-ede jọ" - lati ẹ idajo. (vs.33-46). (Kf. Orí, 16:27; pẹlú, Júúdà 14-15).

14. Matteu 28:1-10: Ni owuro ajinde Kristi, "Angẹli Oluwa kan sọkalẹ lati ọrun wá, o si wá, o si yi okuta na kuro, o si joko lé e" ati bẹbẹẹ.

15. Marku 8:38: "Nitori ẹnikeṅi ti o ba tiju mi ati ọro mi ninu iran paṣaga ati ẹlẹṣe yii, Ọmọ-enia pẹlu yoo tiju rẹ, nigbati o ba de ninu ogo Baba pẹlu awọn angẹli mimọ." (Wo Lúùkù 9:26; 12:8-9; Mátíù 10:32-33 .)

16. Luku 15:10: "Mo wi fun nyin, ayọ wà niwaju awọn angẹli Ọlọrun lori ẹlẹṣe kan ti o ronupiwada."

17. Luku 16:22: "O si ẹ pe alagbe naa [Lasaru] kú, ati pe awọn angẹli gbé e lọ si àyà Abrahamu."

18. Luku- 22:43: "Angẹli kan si farahàn fun u [Jesu, ninu oṣba Getsemane] kan lati ọrun wá, o nfi agbara mu u." (Mátíù 4:11)

19. Ịṣe 1:10-11 : "Bí wọn [àwọn àpósítélì nígbà ìgòkè re ọrun Kristi] ti tejú mó ọrun bí ó ti ní lọ, si kiyè sí i, àwọn ọkúnrin méjì [tí ó hàn gbangba pé ángẹlì] dúró tì wọn ní aṣọ funfun," wọn sì fi dá wọn lójú pé òun yóò padà lọ bakan náà.

20. Ìṣe 5:19-20 : “Ángẹ̀lì Olúwa kan” ńì àwọn ilẹ̀kùn ọ̀gbà èwọ̀n, ó sì dá àwọn àpóstítẹ̀lì sílẹ̀, tí wọ̀n tí fi sẹ̀wọ̀n nítorí ìwàásù ìhìn rere Kristi tó ti jínde.

21. Ìṣirò. 7:53: Stefanu, ninu ọ̀rọ̀ kan niwaju Sànhédírìn, ó sọ fun ilé-ẹ̀jọ̀ pe, “Èyin gba ofin [Mose] geḡe bi a ti fi lele rẹ̀ lati ọ̀wọ̀ awọn angẹ̀li, ẹ̀ kò si pa a mó.” (Gálát. 3:19; Héberù 2:2).

22. Ìṣe 8:26 : “Ángẹ̀lì Olúwa kan” sọ fún Fílípì ajìhìn rere náà pé kó kúrò ní Samárià kó sì lọ sí guúsù ọ̀nà Jerúsálẹ̀mù lọ sí Gásà, níbi tó ti kàn sí iwẹ̀fà ará Etiópíà kan tó sì sọ ọ̀ di Kristẹ̀ni. (vs. 27-39)

23. Ìṣe 10:3-7,22,30-32: “Ángẹ̀lì Ọ̀lọ̀run kan,” “ángẹ̀lì mímọ̀ kan,” “ọ̀kúnrin kan... tó wọ̀ aṣọ̀ didan,” fara han Kònílíù, ó sì sọ fún un pé kó kàn sí àpóstítẹ̀lì Pétérù fún àwọn ọ̀rọ̀ tí wọ̀n fi lẹ̀ gba ọ̀n àti ilé rẹ̀ là.

24. Ìṣe 12:5-11 : “Ángẹ̀lì Olúwa kan” dá àpóstítẹ̀lì Pétérù níde kúrò nínú ọ̀gbà èwọ̀n, ó sì jáwọ̀ nínú pípa tí Hẹ̀rọ̀dù pa á.

25. Ìṣe 12:15 : Nigbati a ti tu Peteru silẹ̀ kuro ninu tubu, ti o si farahan ni ile Maria iya Johanu Marku, pẹ̀lu iranṣẹ̀binrin kan ti o dahun pe o kankun “ni ilẹ̀kun ẹ̀nu-ọ̀nà” ti o si ròhin pe Peteru ni, a sọ fun u pe, “Angẹ̀li rẹ̀ ni.” (Mátíù 18:10).

26. Ìṣe 12:23: “Ángẹ̀lì Olúwa” lu Hẹ̀rọ̀dù tó bẹ̀ẹ̀ tí ó fi kú, nítorí kò fi ọ̀go fún Ọ̀lọ̀run nígbà tí ó gba ìyìn gẹ̀gẹ̀ bí “ọ̀lọ̀run” kan.

27. Ìṣe 23: 6-9: Awọn Farisi ati awọn Sadusi koo ni boya iru ohun kan wa bi angẹ̀li - pẹ̀lu niti boya "ajinde" tabi "ẹ̀mi" wa - pẹ̀lu aposteli Paulu gbagbọ̀ pẹ̀lu awọn Farisi ni gbogbo awọn mọ̀ta.

28. Ìṣe 27:23-24 : “Ángẹ̀lì Ọ̀lọ̀run” dúró tì Pọ̀òlù ní ọ̀ru ọ̀jọ̀ kan nínú ọ̀kọ̀ ọ̀jú omi kan tí ìjì gbá kiri lórí Ọ̀kun Adria” (apá kan ní Ọ̀kun Mẹ̀dítaréníà) láti mú kó dáàbò bo ọ̀n àti gbogbo àwọn tó wà nínú ọ̀kọ̀ náà.

29. 1 Kóríntì 11:10 : Àpóstítẹ̀lì Pọ̀òlù kọ̀wé pé ó yẹ̀ kí obìnrin náà ní “àmì ọ̀lá àṣẹ̀ ní orí rẹ̀, nítorí àwọn ángẹ̀lì”—ó ṣeé ṣe kó jẹ̀ nítorí àníyàn wọ̀n pé kí gbogbo èyàn wà ní ìṣẹ̀ba fún Ọ̀lọ̀run. (Wo Lúùkù 15:7, 10.)

30. 1 Tẹ̀salóníkà 4:16 : “Nítorí Olúwa fúnra rẹ̀ yóò sọ̀kalẹ̀ láti ọ̀run wá pẹ̀lú ariwo, pẹ̀lú ohùn Olú-ángẹ̀lì, àti pẹ̀lú ìpẹ̀ Ọ̀lọ̀run: àwọn ọ̀kú nínú Kristi yóò sì kọ̀kọ̀ jínde.” - Biblics

31. 2 Tẹ̀salóníkà 1:7-10 : “Jésù Olúwa ni a ó ńì payá láti ọ̀run pẹ̀lú àwọn ángẹ̀lì alágbára rí lá rẹ̀” (King James Version), nígbà tó bá dé láti gbẹ̀san lára àwọn ẹ̀ni ibi, kí a sì yìn ín lógo nínú àwọn ẹ̀ni mímọ̀ rẹ̀.

32. 1 Timoteu 3:16 : “Èniti a fi ara hàn ninu ẹran ara” (wo Johannu 1:1-1, 14; 1 Johannu 1;1-4; 3:5) ni a “fi ara hàn fun awọn angẹli” – dajudaju nigba ti o wa lori ilẹ-aye. (Wo Mátíù 4:11; Máàkù 1:13; pèlù, Lúùkù 2:13; 24:4-7; Ìṣe 1:10-11; Jòhánù 1:51)

Ipari Ise Awon Angeli

Awọn işe iranşẹ ti awọn angẹli ti jẹ orişirişi nipasẹ itan-akoṣe eniyan, şugbọn lo pupọ julọ ninu itoşona ipese ati aabo ti Qlọrun ti awọn eniyan rẹ - “ti a rán lati şe işe-isin nitori awọn ti yoo jogun igbala.” (Héberù 1:14) Ó sì fara hàn bí èniyàn; alejò ati awọn ọkunrin ni lori ayeye "idanilaraya angẹli laimo." (Héberù 13:2)

Qrọiwòye: Àwọn ángẹli n ẹ işe isin Qlọrun fáwọn Kristeni kódà nígbà tí wọn ò bá tiẹ mò nípa işe isin yẹn.

O şee şe fun wa lati jẹ olugba ti awọn işe-iranşẹ wọn ati pe a ko mọ ọ. Ó tún şeé şe kó jẹ pé àwọn ángẹli n darí ẹmí gbogbo olódodo nígbà ikú sí Párádísè Hédiáni gégé bí ọràn ti Lásárù. (Lúùkù 16:22)

Nikehin, o dabi pe a yoo darapo mọ wọn lehinna ni agbaye ọrun. (Héberù 12:22-24)

GABRIEL

A tọka si ni ẹemeji ninu Majemu Lailai, ati pe a tọka si bi “ọkunrin Gabrieli,” nitori nini irisi eniyan. Ni apeşere akọko, o farahan wolii Danieli lati şalaye iran ti o ti ri şugbọn ko loye (Danieli 8: 1-19). Nínú ọràn kejì, òun náà fara han Dániẹli, lẹtẹ yìí ní ìdáhùn sí àdúrà àti láti fún un ní ìtọni síwájú sí i nípa iran tí ó ti rí. (9:20-23)

Bakanna Gabriel ni a menuba leemeji ninu Majemu Titun. Ni apeşere akọko, o farahan Sakaraya, baba Johannu Baptisti, lati kede ibi igbehin fun u, ni sisọ “Emi ni Gabrieli, ti o duro niwaju Qlọrun; a si ran mi lati sọ fun ọ, ati lati mu ihinrere wọnyi fun ọ.” (Luku 1: 5-23). Podọ to osun şidopo godo, e yin didohlan sọn Jiwheyewhe dè yì “tòdahò Galili tòn de, he nọ yin Nazaleti,” na awhli de he nọ yin Malia, nado lá na ẹn dọ e na mọhò gbọn huhlọn gbigbọ wiwe tòn dali bo na ji visunnu de, meşe e na ylo Jesu, podọ meşe na yin yiylodọ Visunnu Gigogán lo tòn. (1:26-38)

MICHAEL

Léyìn iran Dániẹli kan, Qlọrun rán ẹn kan láti şàlàyé itumọ rẹ fún un, síbẹ ẹn náà ti fà sẹyìn láti ọdọ ọmọ aládé ijoba Páşía; Şugbọn o wi fun Danieli pe, Mikaeli, ọkan ninu awọn olori awọn ijoye, wá lati ràn mi lowo. Kí ó tó lo, ó sọ fún un pé, “Kò sí ẹnìkan tí ó bá mi lòdì sí àwọn wọnyí (aládé Páşía àti ti Gírìsì) bí kò şe Máíkẹli ọmọ aládé rẹ.” (wo Danieli 10:1-21 , pẹlu oruko Mikaeli ti a menukan ninu vs.13,21 .) Ati ni 12:1 , a tun menukan rẹ leẹkansii nipa oruko, ti a si şapejuwe rẹ geşe bi “alade nla ti o duro fun awọn ọmọ eniyan rẹ” – Awọn eniyan Danieli, awọn ẹnì mimọ ti awọn Juu.

Nínú Májè mú Tuntun, nínú Júúdà orí kẹ̀sàn-án, wọn pè é ní “Mákẹ̀lì Olú-ángẹ̀lì” (ipele ángẹ̀lì tó ga jù lọ), ó sì ẹ̀pẹ̀júwe rẹ̀ pé ó ti bá Bilísi jà, ó sì “jìyàn nípa ara Mósè.” Ati, níkehìn, nínu Iṣipaya 12:7-9 , a kà pe: “Ogun si wà li ọrun: Mikaeli ati awọn angẹli rẹ jade lọ si ogun pẹlu dragoni naa; dragoni naa si jagun ati awọn angẹli rẹ; Gbogbo nńkan wọnyí ni Jòhánù rí nínú ìran, nígbà tó wà ní erékùsù Pátímòsì.

SETAN

Ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ̀sì náà wá láti inú ọ̀rọ̀ Héberù náà Sátáni nínú Májè mú Láéláé àti ọ̀rọ̀ Gíríiki náà Sátáni nínú Májè mú Tuntun. Itumọ̀ ipilẹ̀ rẹ̀ jẹ̀ "ọta." E yin lilẹdogbedevome “Satani,” he zẹmẹdo kentọ dahogugan Jiwheyewhe po gbẹto po tọn bosọ yin dotenmẹna gbọn Jiwheyewhe dali to dogbó delẹ mẹ na ojle dindẹn tọn gbẹto tọn to aigba ji sigba e na yin vivasudo na “miyọ́n madopodo” to enẹgodo po afọzedaitọ eton lẹ po. (Matteu 25:41) Ohun kanṣoṣo ni nigba ti Jesu pe Peteru ni “Satani” ni itumọ̀ ti ọkunrin kan ti o dabi Satani nigba ti o tako asọtele Oluwa wa nipa iku rẹ ti ní sunmọle ni Matteu 16:23; Máàkù 8:33).

Iwa ati Idanimọ

Nínú Ìfihàn 12:9 , níbi tí a ti ẹ̀pẹ̀ẹ̀ rẹ̀ lónà ẹ̀pẹ̀ẹ̀ gẹ̀gẹ̀ bí “àrágónì” kan. A ẹ̀pẹ̀júwe rẹ̀ gẹ̀gẹ̀ bí “ejò àtijọ́ náà, ẹni tí a ní pè ní Bilísi, àti Sátáni, ẹlẹ̀tàn gbogbo ayé.” Ọ̀rọ̀ náà “Bilísi” túmọ̀ sí adánilẹ̀kọ̀ọ̀, ẹni tí ó ní sọ awọn ọ̀rọ̀ irọ̀ rírorò tàbí abánisọ̀rọ̀. Àti pé kí a pè é ní “ejò àtijọ́... atannijẹ” jẹ̀ itumọ̀ sí ejò náà tí ó, gẹ̀gẹ̀ bí aṣojú Satani, nípa irọ̀ pípa àti ìbanilórúkojẹ̀ Ọlọrun tan Efa jẹ̀ nínu ogbà Edeni (Genesis 3), ti o si ẹ̀mọ̀na oun ati Adamu sinu ẹ̀ṣe ti o fa iku nipa ti ara fun wọn ati gbogbo iran. Ní ìbámu pẹ̀lú ẹ̀yí, Jẹ̀sù sọ fún awọn Júú tí wọn ní wá ọ̀nà láti pa á pé: “Èyin jẹ̀ ti Bilísi baba yín, ìfẹ̀kúfẹ̀ baba yín sì ni ìfẹ̀ yín láti ẹ̀. Apàniyàn ni láti ìbẹ̀rẹ̀pẹ̀pẹ̀, kò sì dúró nínú ọ̀títọ̀, nítorí kò sí ọ̀títọ̀ nínú rẹ̀. Nígbà tí ó bá ní purọ̀, ó ní sọ ti ara rẹ̀: nítorí ọ̀pùrọ̀ ni ọ̀un, àti baba rẹ̀.” (Jòhánù 8:44) . Àpọ̀sítẹ̀lì Pọ̀lù sọ̀rọ̀ nípa “ejò [eni] tẹ̀n Èfà jẹ̀ nínu àrẹ̀kẹ̀rẹ̀kẹ̀ rẹ̀” (2 Kọ́ríntì 11:3), nípa “awọn ẹ̀tekéte Bilísi.” (Èfésù 6:11) Àti nípa “awọn ẹ̀te rẹ̀” (2 Kọ́ríntì 2:11). Ó lẹ̀ farahàn bí “ángẹ̀lì ìmólẹ̀” (2 Kọ́ríntì 11:14). Pẹ̀lúpẹ̀lù, ní ọ̀dì kejì, “ọ̀tá yín, Bilísi bí kinnìún tí ní ké ramúramù, tí ó ní rìn káàkiri, ó ní wá ẹ̀ni tí ó lẹ̀ jẹ̀.” (1 Pétérù 5:8)

Oti ati Kadara

1. Ó dà bí pé a dá Sátáni gẹ̀gẹ̀ bí ángẹ̀lì Ọlọrun tó ní ipò gíga, àmọ̀ kì í ẹ̀ ẹ̀ni tó ga jù lọ, ó sì jẹ̀ aṣáájú “awọn ángẹ̀lì tí wọn ẹ̀” tí wọn sì “sọ wọn sọ̀kò sílẹ̀,” gẹ̀gẹ̀ bí a ti tọka sí nínú 2 Pétérù 2:4 àti Júúdà 6. Nínú ẹ̀ṣè Ìwé Mímọ̀ tó kẹ̀yìn, a sọ pé “wọn kò pa ìjọba tiwọn mọ̀, ẹ̀gbọ̀n wọn fi ìbùjókòó tó bójú mu sílẹ̀,” iyen sì túmọ̀ sí pé a kò yàn wọn sípò.

2. Nínú Iṣipaya 12:7-9 , a kà pe: “Ogun si sì wà li ọrun: Mikaeli ati awọn angẹli rẹ jade lọ jagun pẹlu dragoni naa; dragoni naa si jagun, ati awọn angẹli rẹ;

Apejuwe yẹn farahan ninu Matteu 4:3 ati 1 Tessalonika 3:5 – niti gidi, ẹni ti o ndanwo, ati ẹni ti o ndanwo, lẹsẹsẹ. Sátánì gégé bí olùdánwò máa ń tọrọ àwọn ìwà ibi.

Eni buburu

Wo Mátìù 13:19, 38-39; 1 Jòhánù 2:13-14; 3:12; 5:18.

Olutan

Wo Ìṣípáyá 12:9; cf. 20:3, 8 .

Olufisun naa

Wo Ìṣípáyá 12:10; cf. Jóòbù 1:11; 2:4-5 .

Ota

Wo Mátìù 13:39 ni o tọ

Eta

Wo 1 Pétérù 5:8; ọrọ Giriki jẹ antidikos, eyiti o tumọ si alatako ni akọkọ ninu ẹjọ kan, ẹgbọn o wa lati lo bi ọrọ gbogbogbo fun ọta boya ni ile-ẹjọ ti ofin tabi rara. Ninu aye ti o kẹhin, Satani lo gẹgẹbi ọrọ-ọrọ kan, ti o tumọ si lati fi ẹsun kan, jẹ alatako. (Ka Sekaráyà 3:1)

Lucifer??? A Ro Ko.

Àwọn ìtumọ Bíbélì ìjímìjì ti Aísáyà ní “Báwo ni o ẹ ẹ́ ẹ́ ẹ́ láti ọrun, ìwọ Lusifa, ọmọ òwúrò! Ẹgbọn ninu akọsilẹ, o sọ. "Tabi irawo ojo." Ẹgbọn àyíká ọ̀rọ̀ inú Aísáyà 14:3-23 fi ọ̀rọ̀ nàá tí a ọ̀ò lò nínú sí ẹ́sẹ̀rọ̀ sí “ọ̀ba Bábílónì” (v.4), ìràwọ̀ dídán jù lọ nínú àwọn ọ̀run ìṣẹ̀lú nígbà yẹn, kì í ẹ́ Sátánì, láika ìfiwéra èyíkéyíí láàárín àwọn méjèèjì àti àpẹ̀júwe ọ̀rọ̀ àrífín èyíkéyíí tí a lò, èyí tí ó pọ̀ jù lọ lára èyí dúró fún ìgbéraga àti ìgbéraga ọ̀ba fúnra rẹ̀ àti àwọn ète góngó, tí a ẹ́ ẹ́ ẹ́ lùlẹ̀ láìpẹ̀.

Àyíká ọ̀rọ̀ tí a ẹ́ ẹ́ ẹ́ mẹnù kàn yíí dúró fún apá kejì “ẹ̀rù” tàbí ọ̀rọ̀ àsojádé lòdì sí orílẹ̀-èdè Bábílónì fúnra rẹ̀, bẹ̀rẹ̀ látorí Aísáyà 13:1 . Miiran iru asotele ti wa ni ri ni Edekieli 28: 1-19, lodi si awon "alade Tire," apejuwe rẹ overweening igberaga ati ìkìlọ fun u ti isunmọ iku (vs.1-10), atẹle nipa a satirical "ẹ̀kún lori ọ̀ba Tire" (vs.11-19), fere awon ti o ti jẹ kanna bi "alade."

Ori 4

Awon emi esu

Iwadi yii lori Awon emi esu yoo pelu ibatan won si ati ikopa ninu awon koko-orọ miiran pelu bii isin keferi, awon igbagbo ati awon ise pelu aworawo, ati isin awon baba-nla, afifomimọ ati

isokuso, so asotele, isodotun idan, gbigbe awon emi pada, ati gbogbo iru awon igbagbo aroso, ati bebe lo Diẹ ninu awon wonyi a le ma menuba lekanansi ayafi lairotele nikan.

Láika awon kókó pàtàkì kan lórí kókó ọ̀rọ̀ náà, Bíbélì kò pèsè ìdáhùn tó péye tàbí ànímọ̀ tó fẹ̀rẹ́ jẹ̀ pé ó fẹ̀rẹ́ jẹ̀ gbogbo awon ibeere ti a le beere tabi ti a le beere. Sùgbón yòò jẹ̀ ète wa láti ká rí ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ìwé bí a bá ti lè ẹ̀ é lónà tí ó bọ̀gbọ̀n mu nínú awon ẹ̀sẹ̀ Ìwé Mímọ̀ tí yòò sì mú kí ọ̀ye won wà.

Nínú Bíbélì, ọ̀rọ̀ náà “ẹ̀mí,” sùgbón kì í ẹ̀ é dá èniyàn àti ẹ̀ dá èniyàn, rere àti búburú, gégé bí Ọ̀lórún, Ẹ̀mí mímọ̀ àti Krístì, awon ángẹ̀lì àti awon ẹ̀mí ẹ̀sù. Ọ̀tọ̀ tó fani lókàn mọ̀ra ni pé igbagbo nínú ayé ẹ̀mí (àti rere àti búburú) ti ẹ̀ àfihàn gbogbo àṣà ìṣẹ̀dálẹ̀ tí a mò ní gbogbo ilẹ̀ ayé kì í ẹ̀ ní awon ilẹ̀ Bíbélì nìkan, sùgbón pẹ̀lú nínú awon àṣà ìṣẹ̀dálẹ̀ Semitic, Íjìbítì, Gírííkì, àti ti Rómù tó gbajúmọ̀ ní awon ilẹ̀ yẹn.

Ọ̀rọ̀ Gẹ̀ẹ̀sì náà “ẹ̀mí Ànjọ̀nú” jẹ̀ ọ̀nà ìtúmọ̀ ọ̀rọ̀ orúkọ Gírííkì daimon, a sì rí i nínú Májẹ̀mú Tuntun wa àti nínú LXX (itumọ̀ Májẹ̀mú Láéláé ti Gírííkì ní nìkan bí ọ̀dún 250 ṣáájú Sànmánì Tiwa).

Septuagint (LXX) sọ̀rọ̀ nípa awon ọ̀lọ̀tẹ̀ èniyàn “tí n sun tùràrí lórí awon pepe bíríkì láìsọ̀ awon ohun tí a kà léèwọ̀ fún ijọ̀sìn jáde fún, bí àpẹ̀rẹ̀, Báálì àti awon ọ̀lórún kẹ̀fẹ̀rì mìrà̀n.

Igbagbo ti o gbajumo ni agbaye Hellenistic tabi Giriki saaju awon akoko Majemu Titun ni “Awon emi ti ara eniyan di emi-esu nigbati a yapa kuro ninu awon ara ti aiye.” (A. Campbell, Gbajumo Lectures and Addresses, pp.380, 381, 386.) O je ero ti o wopo ni agbaye Giriki (ati agbaye keferi ni gbogbogbo) pe awon emi esu nigbagbogbo han ni gbogbo iru awon aaye, ni gbogbo awon akoko ti o seeše, paapaa awon eranko ti ko ni iyanilenu, ati pe o han ninu awon asise ti o yatọ julọ. Awon iselele saba maá n je ohun aramandà titi ti a fi mo si ise emi Anjónú. Diẹ ninu awon emi esu ni a gbagbo pe o je alaanu, won fe awon irubọ ti o to won nikan, awon miiran lati je ota ati ipalara - paapaa iwa-ipa, ati pe o ni lati koju nipase awon ona ti o buruju julọ. Ẹ̀mí Ànjọ̀nú, tí n yorí sí àisàn, ti tún di apá kan igbagbo tí ó gbajúmọ̀. Bẹ̀ẹ̀ náà ni àṣà gbígbìyànjú láti lé won jáde tàbí lé won jáde nípasẹ̀ idán.

Àwọn Àṣà Ìrira

Aye keferi ni gbogbogbo ni awon iwo ti o jora si awon igbagbo Giriki olokiki pelu itoka si awon emi. Èrò yẹn gba awon ipa to n ba awon olorun giga ju lo atawon eeyan lo, titi kan emi awon oku, gan-an gégé bí awon ángẹ̀lì se duró fún nínú Májẹ̀mú Láéláé bí won se n se láàárín Jèhófà àti eeyan. Sùgbón awon iwe Majemu Lailai fi ofin de awon eniyan Ọ̀lórún lati gba awon igbagbo ati awon ise ti awon keferi, gegebi Majemu Titun se ati se.

Mejeeji Lailai ati Majemu Titun lebi bi irira orisirisi awon iwa keferi ati igbagbo ni ibatan si awon emi esu bi atele:

- (1) àṣà kíkọ̀ ọ̀mọ̀kúnrin won tàbí ọ̀mọ̀binrin won kojá nínú iná

- (2) ọkan tí ó n woşé,
- (3) ọkan tí n şe àrìyànjìyàn (àsán),
- (4) Alujannu,
- (5) Oşó,
- (6) apanirun,
- (7) olúdámòràn ẹmí míímó,
- (8) oşó,
- (9) oníjàngbòn.
- (10) Àşodùn,
- (11) idan,
- (12) ajẹ (oşó, bakannaa ajẹ)
- (13) Afirawọ,
- (14) awọn asọtẹlẹ oşooşu,
- (15) Ẹjẹ,
- (16) ohun asán,
- (17) òrìşà (àti àwọn ìbátan).
- (18) àbùkù (idi tí a òò şàlàyé rẹ lẹyìn náà).

Itumọ diẹ ninu awọn işe wọnyi

1. Kọ Ọmọkunrin tabi Ọmọbinrin koja Larin Ina bi ijosi:

Èyí jẹ irú irúbọ ọmọdé, tí wọn n şe káàkiri ní ilẹ Kénáàni àti àyíká rẹ, ó sì jẹ àşà ìrírà.

Ọrọiwòye: Şé àşà işeyún lóde òní bá àşà fífi ọmọ rúbọ nínú ìbòrìşà bí?

2. Ìbòrìşà

Ní ti gidi, ìbòrìşà jẹ jíjòsìn àwọn ère tàbí ère gégé bí ọlọrun; Lónà işàpẹẹrẹ, isopọ pẹlú tàbí ìbòwọ fún ohunkóhun, nínú èyí tí a sọ pé “ojúkòkòrò” jẹ ìbòrìşà (Kólósè 3:5). Ọrọ Gẹẹsi wa “òrìşà” wá láti ọrọ Gíríiki eidolon, ohun kan tí a rí, àwòrán tàbí ìrírà – tí ó dúró fún ìrísí ohun kan, yálà gidi tàbí àròjinlẹ. Ni awọn ọrọ miiran, o şe aşoju ti kii şe nkan kan titi di otitọ. Şùgbón, nínú èrò àwọn kẹfèrí, ní rírú ẹbọ sí òrìşà, wọn “n rúbọ sí àwọn ẹmí èşù, kì í sì í şe sí Ọlọrun: ẹmi kò sì fẹ kí ẹyin [Kristi] ní ìrẹpọ pẹlú àwọn ẹmí èşù.” (1 Kóríntì 10:20)

Nígbà tí Jèhófà n sọ Àşoyé fún Ísírèlì ní Sínàì, ó sọ pé; "Iwọ ko gbọdọ ni awọn ọlọrun miiran lehin mi. Iwọ ko gbọdọ şe ere fun ara rẹ, tabi aworan ohunkohun ti mbẹ loke ọrun, tabi ti ohun kan ti mbẹ ni isalẹ ilẹ, tabi ti o wa ninu omi labẹ ilẹ: iwọ ko gbọdọ tẹriba fun wọn, tabi sìn wọn, nitori Emi Oluwa Ọlọrun rẹ jẹ Ọlọrun owú." (Ẹkísódù 20:4-5) .

Gégé bí Róòmù 1:18-32 şe sọ, isìn ní ipilẹşẹ jẹ ẹdá kan soşo (ijòsìn Ọlọrun tòótọ kan soşo), kì í şe onígbağbọ (igbağbọ nínú ọpọ ọlọrun) kì í sì í şe ìbòrìşà (ijòsìn ère). Kò sí àkọsilẹ nípa ẹkọ àtòrunwá

tàbí ìbòrìṣà ṣáájú ìkún-omi. Ṣùgbón ó dà bí ẹni pé kì í ṣe ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ìran tó kẹ́yìn, àwọn wònyí ti di “àwọn baba nílá yín ti n gbé ní ìkojá Odò [Yúfírétì] àtijó, àní Tèrà baba Ábúráhámù, àti baba Náhórí; wón sì n sin àwọn ọ̀lórún miíràn.” (Joṣua 24:2)

3. Ohun asán

Ohun asán jẹ̀ ipilẹ̀ lórí àwọn ìmọ̀lára àimọ̀ ti ìbèrù, ìgbàgbọ̀ nínú ètò ẹ̀sìn tí a kà sí (látí ọ̀dò àwọn ẹ̀lòmíràn ju onígbàgbọ̀) gégé bí àìsí itilẹ̀yìn tí ó bọ̀gbọ̀n mu, òkùnkùn tàbí ìgbàgbọ̀ nínú àwọn àmì, ọ̀òfà, àti àwọn àmì. (lati Funk & Wagnalls Iwe-itumọ̀ Iṣe Titun ti Ede Geṣi)

Àṣà wa, àní láàárín àwọn Kristẹni pàápàá, kò fàyè gba àwọn ohun asán ti ìgbàni. Ìgbàgbọ̀ ohun asán kan tí ó wọ̀pọ̀ ní Sànmánì Agbedeméjì ni pé Bìlìsì lè wọ̀ inú èniyàn lọ̀ ní àkókò tí kò bá ṣọ̀ rẹ̀ nígbà tí ó bá n rẹ̀wẹ̀sì, ṣùgbón èyí lè dènà bí ẹnikẹni tí ó bá wà níbẹ̀ bá bẹ̀ Ọ̀lórún lésèkèsè; Fun apeṣe, “Ọ̀lórún bukun fun ọ̀” nigba ti ẹnikan ba rẹ̀wẹ̀sì eyiti o kan ìgbàgbọ̀ wón ninu agbara idan ati aje. Lara awon idaduro miiran ti o jora ni igbagbo pe 13 je nomba ti ko ni orire, igbagbo ninu oju buburu, pe fifọ̀ digi kan n fa orire buburu, ati, ni idakeji, pe bata ẹ̀ṣin, ẹ̀ṣe ehoro, tabi clover ewe mẹrin mu orire wa. Eyi ti o wọ̀pọ̀ julọ̀ ati ti a ṣe pataki julọ̀ ni ọ̀jọ̀ wa ni ìgbẹ̀kẹ̀le lori horoscope ti a tejade fun itoṣona ti awon iṣe ojoojumọ̀, ti o da lori igbagbo pe awon irawo (ti a gbagbo ni igba atijo lati je emi-eṣu, awon ọ̀lórún ati awon oriṣa) ni ipa lori awon orile-ede ati awon eniyan koṣokan ati pe awon awòràwọ̀ le nipasẹ̀ wón ṣe asọtẹ̀lẹ̀ awon iṣẹ̀lẹ̀ ti igbesi aye eniyan. (Wo isale labẹ̀ ọ̀rọ̀ naa "Astrology")

4. Awoṣe

Èyí jẹ̀ ọ̀nà tí ẹ̀dà èniyàn gbà n gbìyànjú, tàbí látí jẹ̀wọ̀ pé, látí gba ìṣofúnni látòdò àwọn agbára tí ó ju ti ẹ̀dà èniyàn lọ̀, nípa lílo onírúurú ọ̀nà ti ara. (Wo Esekiele 21:21). Ó yàtò sí àṣọtẹ̀lẹ̀ onímíísí tòótọ̀. Ninu Majemu Titun (Iṣe Awon Aposteli 16:16), iranṣẹbinrin kan je aṣoju gege bi “ti o ni emi afoshe” - ni itumọ̀ ọ̀rọ̀ gangan, “emi apiti kan, oruko je ọ̀ itan-akooṣe ti Apollo pa. (Harper's Analytical Greek Lexicon)

5. Ibanuje

Ẹni tí ó ṣọ̀ pé ọ̀nà ní jìnlẹ̀ ọ̀ye tí ó ju ti ẹ̀dà lọ̀, tí ó sì lè ṣí àwọn àṣírí payá kí ó sì ṣọ̀ àṣọtẹ̀lẹ̀ iṣẹ̀lẹ̀, aríran, aláfòṣe, àwọn tí ẹ̀mí búburú ní (ọ̀lórún tàbí ọ̀lórún abòrìṣà n ṣojú fún) nígbà tí wón n ṣọ̀ ọ̀rọ̀ ẹnu wón. (Àjara, Expository Dictionary). A ko lo ninu boya Lailai tabi Majemu Titun ti awon woli Ọ̀lórún.

6. Augury

Ìṣọtẹ̀lẹ̀ ti awon iṣẹ̀lẹ̀ nipasẹ̀ awon ami tabi awon ami-ami, nitorinaa, awon asọtẹ̀lẹ̀ ti o da lori fo awon eiyẹ, jije egin, awon iyalenu ni orun, bii meteor tabi oṣupa; ati awon asọtẹ̀lẹ̀ ti o da lori ohunkohun - bi awon ologbo dudu, awon alaburuku, awon oṣo ailoriire tabi awon nomba ati fifọ̀ awon digi.

7. Şışayewo Ẽmi Amoran

Ẽyí ni a sába máa n rò pé ó jé gbígbaninímòrán, tàbí fifi Ẽmí ìfòròwérò wérò, pèlú Ẽmí tí Ẽni kan ní ìbádòrèé tí ó sì lè pè fún isofúnni, ìmòrán, tàbí ìrànlówò, gégé bí ó ti rí nínú òrán ti ìrànsèbìnrin agbòsò nínú Ìṣe 16:16-18 .

8. Oso

Wizard jẹ itumọ ọrọ Heberu yiddeoni, ọkan ti o mọ, tabi ariran. Ó dùn mọni láti şàkíyèsí pé Aísáyà ní orí 8:19 sòrò nípa wọn “kígbe àti kùn”—ó şeé şe kí ó tọka sí yíyí ohùn wọn dà bí Ẽni pé ó jé ohùn òkú (cf. 29:4). A ka oluṣeto si ọkunrin nigbati o ni Ẽmi ti o mọ ni igbagbogbo sọ bi obinrin.

Ọrọiwòye: Oluṣeto ati Aje kii şe ti ọrọ gbongbo kann. Ọrọ naa "ajẹ ti Endor" ni awọn itokasi si obirin ti o ni "Ẽmi ti o mọ." (1 Samuẹli 28:7-9)

9. Necromancy

Ìṣaṣe tabi ifarakanra ti pipe awọn Ẽmi ti awọn okú ati bibeere lọwọ wọn. Ọrọ Heberu darash, tumọ si lati beere lọwọ awọn okú. Ohun tí Sòlù şe nípasẹ obìnrin Ẽndòrì gégé bí abókúúsòrò (1 Sámúẹli 28:8-19)—ó ní “Ẽmí mímọ”—ó kéré tán, ó n díbón pé òun ní, ó sì dájú pé Ọlórún mú kí ó şaṣeyọrì lèèkan náà, yálà ìṣe rẹ tẹlẹ rí jẹ ìrírà tàbí bẹẹ kọ. Àti pé, látinú Diutarónómì 18:11 , ó dà bí ọrò ìfòyebánìlò pé “àwọn olùgbaninímòrán àwọn Ẽmí ìmòrán” àti “oşó” n tọka sí irú àwọn ọrò àsojádé láti ọdò Ẽmí àwọn òkú. New International Version nigbagbogbo ntumọ “awọn alabode” ati “awọn Ẽmi-Ẽmi.”

10. Oşoşu Prognostication

Asọtẹlẹ nipa awọn ami oşupa tuntun. (Aísáyà 47:13)

11. Afirawọ

Fọmọ afọşẹ ti a sọ nipa şişe ipinnu ati itumọ daradara awọn ipo ti awọn ara ọrun ti zodiac - awọn irawọ, awọn aye aye, oorun, ati oşupa, ti awọn keferi jọsin gege bi orişa - da lori igbagbo pe wọn ni ipa lori awọn ọran eniyan ati pinnu ipa ti awọn işeşle nipasẹ awọn agbeka wọn ati awọn agbegbe ati awọn ipo ibatan ni awọn akoko kan pato.

12. Magic

Eyi ni igbiyanju ti awọn eniyan lati fi ipa mu tabi ni tabi o kere ju jije ọlórún kan, nipa lilo awọn ọna ti ara, lati şe ohun ti wọn fe ki o şe - boya o dara (Magic Magic) tabi aisan (Magic Magic) - awọn ọrọ ti o wa ninu akomo ti ko waye ninu Bibeli. Awọn idi ti "White Magic" ni igba lati koju tabi dabobo lati "Black Magic."

13. enchantment

Fọmọ magus yii (oşó) dabi fun apakan pupọ julọ lati jẹ ifaya idan tabi didẹ-sipeli igbiyanju nipasẹ incantation tabi agbekalẹ awọn ọrọ ti a nkorin tabi kika, şugbón ko yokuro işe.

14. Pele

Peleni o ni itumo kanna bi enchantment ati ki o le tun ni ejo charmers.

15. Aje

Èyàn lè rò pé èyí ní í ẹ̀ pẹ̀lú àṣà tàbí agbára tí a rò pé àwọn àjé (àwọn obìnrin) tàbí àwọn oṣó (àwọn ọ̀kùnrin), ní pàtàkì fún àwọn ète ibi, tí wọn fi ní lo idán dúdú, oṣó, ifóyánhàn, ẹ̀sin Sátání, àti iṣẹ̀ ọ̀kùnkùn míràn (àdìbàjé àti tí wọn rò pé ó ju ti ẹ̀dá lọ) iṣẹ̀ ọ̀nà. ẚugbọ̀n eyi kii ẹ̀ deede lapapọ̀. Aje ati oṣó ni o wa Oba bakanna.

16. Oṣó

Oro agboorun kan, ti n gba ifoṣe mejeeji ati idan, ẚugbọ̀n nigbagbogbo fun amotaraeninikan ati awon idi etan, ti ko ba pinnu lati se ipalara fun awon elomiran; lílo agbára tí a sọ pé ó jẹ̀ ti irànlọ̀wọ̀ tàbí idarí àwọn ẹ̀mí, ní pàtàkì fún wíwoṣẹ̀; sugbon tun, fun dudu idan, aje.

17. Iduroṣinṣin

Imposter tabi charlatans wa lati orọ Giriki goetes ti o toka si abikun tabi arugbo, ati pe o je lilo ti oṣó tabi alalupayida ti o sọ awon epe ni iru igbe tabi ekun. Ó lè jẹ̀ itokasi àwọn olùkọ̀ èké tí wọn ní ẹ̀ iṣẹ̀ ọ̀kùnkùn (wo lise 19:19) fún ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ àwọn tí wọn se “idánwò” tí wọn ní kó àwọn iwé wọn jo tí wọn si ní sun wọn, ní Éfésù, níbi tí Tímótì wà. Ó sì lè jẹ̀ pé ọ̀pọ̀ jù lọ àwọn àṣà tí wọn ní pé ní iṣẹ̀ ọ̀kùnkùn ni wọn jẹ̀ afàwọ̀rajà.

18. Exorcism

Eyi ni iṣe (ti a se dibon bi ko ba je gidi) ti sisọ awon emi buburu jade kuro ninu awon eniyan tabi awon aaye tabi awon nkan ti a ro pe won wa, nipase awon ifarabale ati iṣe iṣe ti awon iṣe okunkun tabi iṣe ọ̀nà idan - idakeji awon aṣa wonyen ti o ni ifokansi lati se itosi tabi jijade iranlowo ti agbaye emi. Jesu ati awon omọ-ehin re ko lo lati le awon emi esu jade - Jesu le won jade "pelu orọ kan" (Matteu 8:16). Orọ naa “alùgbàlà” (Gr. Exorkistes) fara han ninu Bíbélì kíkì nínú lise 19:13 , níbi tí a ti lò ó fún àwọn tí wọn gbiyànjú láti lé ẹ̀mí èṣù jáde nípa lílo orúkọ Jèsù tí àpósítélì Pọ̀lù wàásù, tí Pọ̀lù sì dà bí eni pé Pọ̀lù lò lónà kan láti tàbùkù sí àwọn agbófinró.

Wíwà Àwọn Èmí Èṣù: Lóòótó Àbí Àròso?

Ìgbàgbọ̀ Gbígbà Nípa Òtító

Ìgbàgbọ̀ nínú àwọn ẹ̀mí èṣù àti ẚiseese láti ní ẹ̀mí Ànjónú sinmi lákòkọ̀ lóri ìgbàgbọ̀ nínú ayé ẹ̀mí – èyí tí ó ẚe ẚe kí ó padà seyin sí ipilẹ̀ṣe ènìyàn, tí ó sì wà ní gbogbo ayé títí di àkókò Kristi, àfi láàrín àwọn Sadusi. Wọn jẹ̀ ẹ̀ya isin àwọn Júù tí wọn se otító awon angelì, emi, tabi ajinde (lise 23:8), tí Jèsù tako àìgbàgbọ̀ wọn.

Ìgbàgbọ̀ nínú àwọn ẹ̀mí èṣù àti ẹ̀mí Ànjónú sì ní bá a lọ láti di àyè pàtàkì nínú ìgbésí ayé àwọn Kristeni títí di ọ̀pin ọ̀rúndún kejìdínlógún. Lati igba naa igbagbo ninu awon emi ti dinku die ni awon orile-ede ti olaju nitori itesi ti o npo si si ife oro-afefe ti o poju, pelu igbagbo awon emi esu

(iwin) di diẹ sii ni gbogbogbo bi alaigbagbo. Kódà àwọn kan tí wọn sọ pé àwọn gba Bíbélì gbọ, tí tí kan àwọn oniyéméjì, ti gbà pé àwọn ẹmí ẹ̀sù kò sí ní ti gidi àti pé ìgbàgbọ́ nínú wọn àti pé àwọn ẹmí ẹ̀sù jẹ ìgbàgbọ́ nínú ohun asán. Ni apa keji, ni awọn akoko aipe (ti o bere ko pe ju awọn odun 1970 lo) ti awọn anfani ati awọn eto ti isodotun ti wa pelu itokasi si olopo awọn apakan ti occultism, paapaa ni awọn iyika fafa. Ati ni a too ti iha-asa "Satani" ti ru awọn oniwe-ilosiwaju ori.

Èkọ kan láàárín àwọn tí wọn pera wọn ní onígbàgbọ́ ni pé gbogbo àkòsílẹ̀ Ìwé Mímọ́ nípa àwọn ẹmí ẹ̀sù jẹ ìtàn àròsọ, tí ó sì sàpẹẹrẹ ibi tí ó gbilẹ̀ ní ayé; pèlú, pé àwọn àkòsílẹ̀ nípa lé àwọn ẹmí ẹ̀sù jáde láti ọ̀dọ̀ Olúwa wa àti àwọn àpòsítélì rẹ̀ jẹ̀ sàpẹẹrẹ̀ iségun wọn lórí ibi nípasẹ̀ èkọ̀ àti ìgbésí ayé wọn. Şugbọ́n itele, ti o rorun, alaye prosaic ti awọn isele bi enipe o daju, je ki awọn iseduro wọn kii se aami tabi aperi, şugbọ́n eke, ti kii ba je otito ni otito. Kristi soro lekan soşo ohun tí ó jẹ̀ àkàwé tí ó kan àwọn ẹmí àimọ́ (Matteu 12:43-45; Luku 11:20-26). Síbẹ̀ kò sàpẹẹrẹ̀ ibi tó gbilẹ̀ nínú ayé tàbí agbára rẹ̀ lórí rẹ̀, şugbọ́n ó şàkàwé ipò iran búburú yẹn tí n burú sí i.

Imoran miiran ni pe Kristi ati Ajihinrere re soro nipa awọn emi esu ati ohun-ini demoniical nikan ni ibugbe si igbagbo gbogbogbo ti awọn Ju, laisi idaniloju eyikeyi si otito tabi iro, pelu wiwo pe "awọn emi esu" n jiya lasan labẹ awọn arun ti ara tabi okan ti ko dani (Smith's Bible Dictionary, Vol.1, p.585). Şugbọ́n ede ibugbe je lilo daradara nikan ti awọn ohun alainaani ati nigbati ko se afihan iro kan. Ati pe awọn itan-akole iwe-mimo se afihan igbero eke ti awọn emi-esu ko ba je otito – eyiti ko le je oro aibikita, ni igbagbo ninu awọn emi-esu ti o je orisun ipile ti igbagbo pupo ati iwa irira.

Síwájú sí i, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé àrùn ti ara tàbí ti ọ̀pọ̀lọ́ n sàpẹẹrẹ̀ bí ó ti sàbà máa n bá àwọn ẹmí Ànjónú rìn tàbí tí ó n yorí sí rẹ̀, bí ó ti wù kí ó rí, Jesu fi ìyàtò sí wọn láàárín wọn pé: "Ní orúkọ mi ni wọn yóó lé àwọn ẹmí ẹ̀sù jáde; . . . (Máàkù 16:17-18) "Ó sì yan àwọn méjìlálá, kí wọn lè ní agbára láti lé àwọn àisàn sà, àti láti lé àwọn ẹmí ẹ̀sù jáde" (Máàkù 3:14-15). Eyi ko ni ibamu pelu ede ibugbe. Awọn atele je eri pe o ju arun lo.

1. Jakọbu 2:14 :

Iwo gbagbo pe Olorun je okan; Iwo n se daadaa: awọn emi esu pelu gbà gbọ, wọn si n gbọn jinnijinni." A kò lè sọ pé "àwọn àrùn" gbà gbọ, wọn si n gbọn jinnijinni. Şugbọ́n àwọn ẹmí ẹ̀sù lè se bẹ̀, nígbà mí sì rẹ̀, àwọn tí wọn ní ẹ̀rù ti n bà wọn.

2. Mátìù 8:28-32:

"Nigbati o [Jesu] si de ile awọn ara Gadara, awọn meji ti o ni emi esu pade re, ti nwọn jade lati inu iboji wa, nwọn njaro gidigidi, tobẹ ti enikan kò le koja li ọna na. Si kiyesi i, nwọn kigbe, wipe, Kili o se iwọ, Omọ Olorun? Iwo ha wa sihin lati da wa loro şaaju akoko? Owọ ẹlẹde kan wa ní ọna jijin rere tí wọn n bó. (Máàkù 5:1-17; Lúùkù 8:26-33)

Awọn arun ko soro, ko ni oye, ko ni itara ati ife, ko si le se iyanilenu.

3. Işe 16:16-21

"O si şe, bi a ti nlọ si ibi adura [ni tabi nitosi Filippi], ọmọbirin kan ti o ni ẹmi afoṣe [Gr. a spirit, a Python] pade wa, ẹniti o mu èrè pupọ fun awọn oluwa rẹ nipa sisọ. Ó si şe bẹẹ fún ọpọlọpọ ọjọ.

4. Iṣe 19:11-20

Luku ṣakosilẹ iṣelẹ tí ó tẹlẹ e tí ó tẹlẹ e ní Efesu: “Ọlọrun si şe awọn iṣe-iyanu àkànṣe nípasẹ Pọ̀lù: tí ó fi jẹ pé awọn aláìsàn ni wọn gbé àwòtélẹ̀ tàbí ẹ̀wù àwòtélẹ̀ kúrò ní ara rẹ̀, awọn àrùn náà si kúrò lára wọn, awọn ẹ̀mí búburú si jáde lọ. Awọn ọmọ Skeva kan, Ju, orori alufa, ti o şe eyi, o si wi fun wọn pe, Emi mọ Jesu, Paulu si mọ, ṣugbọn awọn wo li ẹnyin iṣe? Efesu; Ẹru si ba gbogbo wọn, a si şe orukọ Jesu Oluwa logo.

Orọ̀wòyẹ: Kii şe nikan ni “awọn ẹmi buburu” şe iyatọ si “awọn aarun,” ṣugbọn ohun ti awọn ẹmi buburu sọ ati şe si meje ninu awọn ọmọ Sceva nipasẹ ẹmi-eṣu ni a ko le sọ si arun kan.

Nítorí náà, awọn ẹ̀mí èṣù ní ìmò díẹ̀ nípa Ọlọrun (Jákóbù 2:14), nípa Jésù (Máàkù 1:21-28; 3:11-12; Mátíù 8:28-32; Iṣe 19:11-20), àti ti awọn àpósítélì rẹ̀ (Iṣe 16:16-21; 19:11-10)—àti ní ti awọn àpósítélì rẹ̀, èyí tí wọn ní irú ǹkan bẹẹ nípa Jésù. imisi ẹmi eṣu (ṣugbọn kii şe nigbagbogbo sisọ otitọ, geḡe bi awọn aye miiran şe tọka):

(a) “Awọn ẹ̀mí tí ǹ t̀n ẁn jẹ̀ àti awọn ẹ̀kọ̀ ẹ̀kọ̀ awọn ẹ̀mí èṣù. (1 Tímótì 4:1-5)

(b) awọn ẹmi ti kii şe ti Ọlọrun dipo “Ẹmi Ọlọrun” - “awọn ẹmi aṣiṣe” dipo “Ẹmi otitọ” - “awọn woli eke” dipo awọn woli tootọ. (1 Jòhánù 3:24 - 5:6)

(d) Ẹ̀bùn tẹ̀mí ti “ifòyemọ̀ awọn ẹ̀mí” tí ó p̀ndandan nínú awọn àpéjọpọ̀ awọn ẹ̀ni mímọ̀ ní kedere láti sọra fún awọn afàwọ̀rajà (1 Kóríntì 12:10; 14:29); ati, Ioni eyikeyi dibon imisi Ọlọrun jẹ eke. (Wo 1 Korinti 13:8-13; wo Efesu 4:7-16).

Awọn oṣo àti awọn ajéjẹ̀ ènikàngbẹ̀ sáà m̀á ǹ t̀n ẁn jẹ̀ nípa ọ̀nà kan – yálà nípasẹ̀ awọn agbára Sátánì tàbí nípa lílo ọ̀wọ̀ – ṣ̀gbon ẁn kúrú sí ohun tí agbára àtòrunwá şe (wo Símonì, Iṣe 8:9-13; Élímasì, Iṣe 13:4-12; awọn ọmọ Sceva (Iṣe 19:11-20): Jannes àti Jánsià; 7:8-13, 20-25; 8:1, 16-19);

Ipilẹṣe ati Ibugbe Igba diẹ ti Awọn ẹmi èṣu

Ipilẹṣe awọn ẹmi èṣu jẹ aimọ lati inu awọn iwe-mimọ ayafi ti wọn jẹ ẹda. Ibugbe wọn dabi pe a tọka si bi "abyss" (tabi "jinle"). Ni Luku 8:31, nipasẹ awọn ẹmi èṣu ti wọn beere lọwọ Jesu pe oun ko ni paṣe fun wọn lati “lọ sinu ọgbun ọgbun”. Àti pé, nínú Róòmù 10:6-7 , a sọ fún wa pé kí a má şe sọ nínú ọkàn wa pé, “Ta ni yóò gòkè lọ sínú ọgbun ànìsàlẹ̀? (iyen ni láti jí Kristi dide kúrò nínú òkú). Níhìn-ín ni wọn ti lo ọ̀rọ̀ náà gégé bí itumọ̀ kan ti Hédfìsì, ibi tí awọn ẹ̀mí tí ó ti kú ti awọn olódodo àti awọn èniyàn búburú wà láàrín ikú àti àjínḡde. Lati Iṣe Awọn Aposteli 2: 27-31 , a kọ pe ninu iku ọkàn Kristi wa ni "Hades" (awọn Bibeli diẹ ti tumọ si "Ọrun apaadi") - ṣugbọn a ko fi silẹ nibẹ, nitori pe o jinde kuro ninu okú (vs.22-33). Ibẹ náà ni “ọlọ̀rọ̀” aláìṣòdodo náà wà léyìn ikú, gégé bí Jésù şe sọ nínú itàn Ọkùnrin Ọlọ̀rọ̀ náà àti Lásàrù; ṣ̀gbon “ògbun nílá kan wà tí a gbé kalẹ̀” láàárín òun àti awọn olódodo (Lúùkù 16:19-31). Ó şe şe kí ipò rẹ̀ nínú Hédfìsì jẹ̀ ohun kan náà

pèlú èyí tí a ti sọ àwọn áńgẹ̀lì tí wọn dẹ̀sẹ̀ sísàlẹ̀ tí wọn sì “fi pamọ̀ fún ìdájọ̀” – èyíni ni, Tartarus” – ní èdè Gẹ̀ẹ̀sì sáàbà máa n tùmọ̀ sí “òrun àpáàdì” (2 Pétérù 2:4; Júúdà 6) –şùgbọ̀n yàtò sí Gẹ̀hẹ̀nà, adágún iná àti ibi ijìyà ayérayé.

Ise Giriki fun “abyss” tabi “òfin ainisalẹ” jẹ abussos, ijinle ti ko ni iwọn. O ti wa ni siwaju sii oojo ti ni Ifihan:

1) Ifihàn 9:1-11 , nínú èyí tí a sí ògbun ànísàlẹ̀ náà sílẹ̀ láti tú èéfín tí n sọkùnkùn aféfẹ̀ àti àjàkálẹ̀ àrùn olóşù márùn-ún ti àwọn eésú diaboli tí n dá àwọn tí kò ní èdìdì Qlọrun lóró ní iwájú orí wọn;

2) Işípáyá 11:1-3 , nínú èyí tí ẹranko kan şàpeşere bí ó ti n jáde bọ láti inú ògbun ànísàlẹ̀ láti bá àwọn Ẹlẹ́rìí Qlọrun méjèjèjì jagun, kí ó sì pa wọn;

3) Işípáyá 20:1-10 , nínú èyí tí Sátàni fi hàn pé a fi sẹwọ̀n fún ẹgbẹ̀rún ọdún nínú ògbun ànísàlẹ̀, kí ó má bàa lè şàkóso gbogbo orílẹ̀-èdè fún ikọ̀lù ká rí ayé láti pa àwọn ẹni mímọ̀ Qlọrun run tí tí ẹgbẹ̀rún ọdún náà yóò fi parí. Ati ninu iroyin ti o kẹhin, iyatọ laarin "abyss" ati "lake ti ina ati brimstone" jẹ kedere ti a fa - ibi ikehini ti ijiya ti o kẹhin ati ailopin ti awon eniyan buburu. Iyatọ yii pẹlu Hédísi, eyi ti yoo parẹ ni akoko ipari ati idajọ gbogbogbo. (Işípáyá 20:11-15)

Ọrọ̀wòye: “Àwọn eésú” nínú “ògbun ànísàlẹ̀ náà ni a tú sílẹ̀ fún àkókò kan fún ète àtòrunwá. Ó tún lè jẹ òtítọ̀ nípa “àwọn ẹmí ẹşù” bakan náà láti jẹ kí àfihàn agbára nílà àtòrunwá lórí àwọn ipá idarí, irú bí láti ọdọ̀ Olúwa wa àti àwọn àpósítélì rẹ̀ àti àwọn miiran.

Şugbọ̀n a ni awon ero miiran lati se akiyesi, ninu awon iwe-mimo ti a so si awon Kristiani ti ipileşẹ̀ Keferi ati idapo ti agbegbe isin, ti o kan “afefẹ” gege bi agbegbe ise şise.

Nínú Ẹfésù 2:2 , Sátàni n tọka sí nínú gbólóhùn náà pé “Ẹyin rìn nígbà kan rí ní ìbámu pèlú ipa ọ̀nà ayé yíí, gégé bí aláşẹ̀ àwọn agbára aféfẹ̀ ẹmí tí n şişẹ̀ nísinsinyí nínú àwọn ọmọ̀ àìgbọ̀ràn.”

Ni Efesu 6: 10-12: "Nikẹhin, jẹ alagbara ninu Oluwa, ati ninu agbara ipá rẹ. Ẹ gbe gbogbo ihamọra Qlọrun wọ, ki ẹnyin ki o le duro lodi si awon arekereke Eşu. Nitori ijakadi wa kii şe lodi si ẹran-ara ati eje [kii şe lodi si eniyan, akọkọ tabi nikan], şugbọ̀n lodi si awon olori, lodi si awon agbara, lodi si awon okunkun ti aye ati awon okunkun ti aye yii. ti iwà burúkú ní àwọn ibi ọ̀run” (ọ̀run ojú ọ̀run), tàbí sí àwọn àjọ̀ alágbára tó wà ní ipò gíga lórí ilẹ̀ ayé lábẹ̀ idarí Sátàni àti àwọn işàkóso rẹ̀.

Nínú àwọn ará Kólósè a ní àwọn nńkan wọnyí: “Qlọrun ti dá wa [tí ó jẹ Kristeni] nídè kúrò nínú agbára òkùnkùn [iyen ijọba tàbí ijọba Sátàni], ó sì tùmọ̀ wa sí ijọba Ọmọ̀ ifẹ̀ rẹ̀ [Jésù Kristi, ẹni tí ijọba rẹ̀ ní itumọ̀ ọkan ti imólẹ̀ (wo Jòhánù 1:1-14; 8:12; 1 Jòhánù 1:5-7; 2:7-11), níbi tí imólẹ̀ kò ti sí.” iwa, iwa)]” (1:13) -laisi itokasi eyikeyi tabi iyipada ni ipo aye.

Nítorí náà: “Ẹ şọra kí ẹníkẹni má baà fi imọ̀ ogbon orí àti ẹtàn asán rẹ̀ şe ikogun yín, ní ìbámu pèlú àwọn ipilẹşẹ̀ [tàbí àwọn èròjà] ayé, tí kí í sí í şe lẹyin Kristi: tí n şẹgun wọn nínú rẹ̀ (iyen, nínú ikú rẹ̀ lórí àgbélẹ̀bùú).” (2:8-10, 15)

Oròwòye: Ọrọ ti a tumọ nibi bi awọn ẹmi ipilẹ, awọn rudiments, le tumọ si awọn ilana ipilẹ ti imọ; Wọn tún máa n ló ó fún àwọn èròjà ipilẹ tó para pọ jẹ ayé àdánidá (ilẹ ayé, aféfé, iná, àti omi) tí wọn máa n rò pé ó jẹ agbára ẹmí nígbà míí. Şùgbón a tún lo ọrọ náà fún ‘àwọn ara ọrun àti àwọn agbára tí a rò pé yóò máa gbé inú wọn. Awọn wọnyi ni a ka lati ni ipa lori awọn ọran eniyan, gege bi awọn eniyan lori ẹ gbagbọ ninu ayanmọ ti wọn ka awọn horoscopes wọn ninu awọn iwe ojoojumọ, ati nigba miiran mu wọn ni pataki.”

Comments: Ọrọ tí ó tẹ lé e nínú The Cambridge Bible Commentary on the New English Bible ní ọpọlọpọ láti gbóríyìn fún un pé: “Lẹ́ẹ̀kan sí i, a tún tẹnu mọ ọn pé Jẹsù ni ojùkòkòrò kan soşo ti igbésí ayé Kristeni. Awọn itan arosọ tabi awọn itan-akọlẹ nipa awọn ọlọrun keferi ati awọn ọlọrun-ọlọrun ni ipilẹ rẹ ti o lodi si isin Kristian ti o da lori iwa itan kan, Jesu Kristi, ati lori ẹri ti o ni idaniloju ti pataki rẹ gegebi ẹni ti Ọlọrun n ba eniyan sọrọ ninu awọn arosọ awọn ẹmi ipilẹ tabi awọn agbara ti a ro lati gbe awọn aye nla 1: 6.

Nitorinaa, awọn iwe-mimọ funraawọn kii ẹ asọye ninu boya Majemu Lailai tabi Titun ni ibatan si awọn ipo aye ti awọn aaye ti o wa labẹ ero ati fun wa lati gbiyanju lati jẹ igberaga gaan.

C. Ikoni Eşu Bayi

Ile ijọsin Roman Catholic eyiti o funni ni aaye deede ti aşı pẹlu iwe-mimọ ninu igbagbọ ati işe rẹ, gbagbọ pe ohun-ini ẹmi eşu wa ni bayi. Awọn oniwe-Catechism of Christian Doctrine, 1949, a 2nd Revised Edition of the Baltimore Catechism,” ẹ afihan oju-iwoye naa pe “awọn eşu [yẹn, awọn ẹmi eşu], tabi awọn ẹmi buburu” ti iwe-mimọ jẹ “awọn angẹli buburu,” ati

- (a) Awọn eşu ni a gba laaye nigba miiran lati wọ inu ara eniyan lati lo agbara lori awọn agbara rẹ - ipinle ti a mọ ni ohun-ini diabolical; tabi wọn gba wọn laaye lati ẹ iyaniyan eniyan lati ita - ipinle ti a mọ si aimọkan diabolical.
- (b) Ọlọrun yònda láti fi Ọgo rẹ hàn, láti fi iyà jẹ eşẹ, láti mú àwọn elẹşẹ wá sí ìrònúpìwàdà, tàbí láti fúnni láyè láti lo iwà rere.
- (c) Nigbati Eşu ba lo ara eniyan ti o ni lati sọ tabi ẹ awọn ohun buburu, eniyan naa ko jẹbi eşẹ, ti ko ba gba laaye larọwọto.
- (d) Exorcism jẹ işe ti wiwakọ awọn ẹmi buburu kuro lọwọ awọn eniyan, awọn aaye tabi awọn nkan ti o ni tabi ti o kun nipasẹ wọn. Ile ijọsin gba lati ọdọ Kristi agbara ti exorcism.
- (e) Alagbajade ni ẹni ti o ni agbara, ti a fun ni aşı nipasẹ Bishop, lati lo awọn ẹmi eşu. Ilana ti exorcist jẹ idamẹta ti awọn aşı kekere mering ti Ile-ijọsin Oorun. Pẹlu igbanilaaye ti Bishop rẹ nikan ni a gba alufaa laaye lati lo agbara rẹ lati le awọn ẹmi buburu jade.”

“Iwe-mimọ tọka si ti a sị fa ọrọ yọ: Matteu 10:1; Efesu 6:11. 1 Pétérù 5:8-9 . (Àwọn àkòrí 44, 45; ojú iwé 34-36)

Diẹ ninu awọn orisun Alatẹnumọ n şalaye igbagbọ ninu ohun-ini ẹmi-eşu bi otitọ sibe. "Haynes, ninu Spiritualism Vs Kristiẹniti, sọ pe: 'Satani ni awọn ẹmi ati awọn ara ti awọn ọkunrin ati awọn obinrin ni bayi gege bi o ti ri lailai.

Iwe Mimọ

Àwọn ẹ̀ṣẹ̀ Ìwé Mímọ̀ kò ẹ̀ pátó lórí ọ̀ràn tí a ní gbé yẹ̀ wò nísinsìnyí, ẹ̀gbẹ̀n a lè ẹ̀yàwò ohunkóhun tí a bá mọ̀ pé ó lè pèsè ọ̀yẹ̀.

(a) Májẹ̀mú Láéláé kò sọ̀rọ̀ nípa ohun ìní àwọn ẹ̀mí Ànjònú bẹ̀ẹ̀, bẹ̀ẹ̀ náà ni Ìhin Rere Jòhánù kò ti kọ̀ ọ̀ títi di ẹ̀wádún tí ó gbẹ̀yìn ti ọ̀rúndún kííni, ẹ̀yí tí àwọn kan rò láti fi hàn pé ẹ̀mí Ànjònú ti bẹ̀rẹ̀ sí í gba ẹ̀mí ẹ̀ṣù láyè léyìn ọ̀pin májẹ̀mú Láéláé tí ó sì dé ipò gíga rẹ̀ ní àkókò Kristi àti àwọn àpòsítélì rẹ̀, kí wọn lè jẹ̀ kí agbára àtòrunwá ti ipasẹ̀ wọn hàn, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé agbára àtòrunwá kò fi bẹ̀ẹ̀ lérò lònà pípé.

Ohun-ini ẹ̀mi ẹ̀ṣu yẹn de ipo giga rẹ̀ o si bẹ̀rẹ̀ idinku rẹ̀ paapaa nigba ti Kristi wa laaye, le jẹ̀ otitọ̀. Nítorí ó ní sọ̀rọ̀ nípa dídè “Ọ̀kúnrin alágbára náà” (Satani) tí ó sì “kó ilé rẹ̀ jẹ̀” (nípa ẹ̀ṣẹ̀ àwọn ẹ̀mí ẹ̀ṣù jáde) (Mátíù 12:28-29). Nígbà tí àádọ̀rin àwọn tí ó rán jáde ẹ̀jẹ̀ sí àwọn ibi tí ọ̀n yóò bẹ̀wò léyìn náà, padà wá pẹ̀lú ayọ̀ pé “àní àwọn ẹ̀mí-ẹ̀ṣù pàápàá ní ẹ̀rìba fún wa ní orúkọ rẹ̀,” ó wí pé, “Mo rí Satani tí ó ẹ̀bú bí mánámáná láti ọ̀run.” (Lúùkù 10:17-20)

(b) Ó dà bí ẹ̀ni pé agbára láti lé àwọn ẹ̀mí ẹ̀ṣù jáde ni a kò mẹnukan gégé bí ọ̀kan lára àwọn ẹ̀bùn àgbàyanu nínú ẹ̀yíkẹ́yí nínú àwọn lẹ̀tá sí àwọn ìjọ̀ tàbí àwọn Kristeni kòòkan, bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé àwọn àpòsítélì (àti Fílípì) lè ó gégé bí a ti mẹnukan nínú ìwé ẹ̀ṣẹ̀ àti ẹ̀lẹ́rì tí a sì rọ̀yìn rẹ̀ nínú Máàkù 16:17-29 .

(c) Ko ẹ̀ṣẹ̀ kedere lati inu iwe-mimọ̀ iru awọn ipo ti o ti sọ̀ tẹ̀lẹ̀ fun nini ẹ̀mi-ẹ̀ṣu, bi o tilẹ̀ jẹ̀ pe ihin-iṣẹ̀ alaapọ̀n ti Kristi ninu Matteu 12:43-45 dabi ẹ̀ni pe o tọ̀ka pe “ile ẹ̀sofo” kan le tun gba, ati nitori naa aini iwa-isin ati iwa rere, paapaa laisi iwa buburu tabi iwa buburu, le jẹ̀ ifosiwewe.

IKADI

Láti inú gbogbo ohun tí a ti kẹ̀kọ̀ọ̀, ọ̀tẹ́nté fún ara wa ni a rí nínú Ẹ̀fésù 6:10-20 àti Kólósè 2:8-15, tí a ti kẹ̀kọ̀ọ̀ tẹ̀lẹ̀, àti ohun tí a tún ní nínú Kólósè 2:16-3:17 (àti àwọn ọ̀rọ̀ mìíràn tí ó jọ̀ra), ní ìdánílójú pé Kristi wà ní ìdarí, níwọ̀n bí ó ti fi ipò gíga rẹ̀ hàn lórí Sátání àti gbogbo àwọn áńgẹ̀lì rẹ̀ nípa ìdánílójú nípa ìgbàgbọ̀ wọn, ifarabale otitọ̀ fun u. Ẹ̀yẹn ló yẹ̀ kó bó lówọ̀ gbogbo ìbẹ̀rù ohun asán àti ìbẹ̀rù ayé ẹ̀mí búburú kan.

Àwọn ẹ̀mi ẹ̀ṣu kii ẹ̀ṣẹ̀ ti Kristi bi O ti lé wọn jade ati pe Satani lo wọn lati mu ifẹ̀ rẹ̀ ẹ̀ṣẹ̀.